

Jaarverslag 2017

Kwalitatief goed
onderwijs, met de
focus op de eigenheid
van ieder kind

Leeswijzer

Dit jaarverslag is bedoeld als verantwoording aan toezichhoudende instanties, allen die belang hebben bij een goed functioneren van Stichting kom Leren, en overige belangstellenden. We leggen hierin verantwoording af over het gevoerde beleid en de behaalde resultaten.

Het jaarverslag bestaat uit twee delen:

- het bestuursverslag;
- de jaarrekening inclusief accountantsverklaring.

In het bestuursverslag rapporteren we over onderwerpen als de organisatie in het algemeen, onderwijs, personeel en huisvesting. In de jaarrekening behandelen we de financiële aspecten van de organisatie.

Dit verslag is te vinden op www.kom-leren.nl.

Eventuele reacties ontvangen wij graag op info@kom-leren.nl.

—
Deel A:

Bestuursverslag

Inhoudsopgave Deel A Bestuursverslag

1. Voorwoord van het College van Bestuur	4
2. Organisatie	6
3. Onderwijs	12
4. Personeel	20
5. Facilitair	25
6. Governance	27
7. Communicatie	29
8. Raad van Toezicht	30
9. Medezeggenschap.....	33
10. Financiën	34
11. Continuïteitsparagraaf	41

1. Voorwoord van het College van Bestuur

Terugblikkend op het jaar 2017 mogen we stellen dat het een jaar was waarin de ingeslagen weg uit 2016 met succes en resultaat is voortgezet. Op veel fronten hebben we diverse uitdagingen met goed gevolg opgepakt. We zijn vrijwel geheel in control gekomen, niet alleen op het gebied van de financiën en de bedrijfsvoering, maar vooral ook op het gebied van organisatie, samenwerking, onderwijs, formatie en personeelsbeleid en de omgeving van kom Leren!

In onze financiële structuur is een sterke verbetering doorgevoerd, met als gevolg dat we steeds beter in staat zijn om de scholen adequaat te ondersteunen bij het opstellen van begrotingen. Formatie en financiën zijn zodanig aan elkaar gekoppeld dat onmiddellijk zicht is op de effecten van personele mutaties en de gevolgen van leerlingendaling of -stijging. Omdat we in control zijn, en er zicht is op de risico's die we als stichting lopen, kunnen we onze investeringen beter plannen. In 2016 is een strakke begroting opgesteld voor 2017. Gaandeweg 2017 werd duidelijk dat daardoor ruimte ontstond voor het schooljaar 17-18. Waar nodig konden we deze ruimte opzoeken en inzetten op kwaliteitsverbetering van de personele organisatie, de leeromgeving en de huisvesting van onze scholen. Daarnaast zijn mede op initiatief van de Raad van Toezicht voor een periode van 4 jaar ruimschoots middelen vrijgemaakt voor onderwijskundige vernieuwing. Deze uitdaging zullen we zowel op stichtingsniveau als op schoolniveau oppakken en krijgt in 2018 verder vorm.

De krapte op de arbeidsmarkt voor onderwijzend personeel is in 2017 significant toegenomen. Derhalve hebben we tijdig ingezet om de beschikbare formatie maximaal te benutten door het aannemen van veel nieuw personeel. Dit was geen eenvoudige klus, maar toch is het gelukt om in verschillende tranches een grote groep nieuwe jonge collega's op te nemen in onze gelederen, een belangrijke onderwijskundige impuls voor vele scholen naast het gevolg dat ook de gemiddelde leeftijd daalde.

Wat als een bijzondere prestatie van al onze scholen genoemd mag worden is het feit dat niet één jaargroep naar huis is gestuurd omdat een leerkracht niet kon worden vervangen. Dit betekende echter wel dat er een behoorlijke wissel werd getrokken op de individuele schoolorganisaties en de ambulante tijd van het personeel en de directeurs.

We zien signalen dat de krapte op de arbeidsmarkt eerder toe- dan afneemt. Het zal voor het bestuur, directeurs en personeel ook het komende jaar een uitdaging zijn om de continuïteit van het onderwijsproces te waarborgen, waarbij wij hopen dat ook ons ministerie haar rol hierin zal nemen. Als stichting hebben we al een voorzorgsmaatregel genomen door het instellen van een zogenaamde eigen structurele vervangerspool. In de praktijk bleek echter ook dat deze snel wordt uitgeput!

We zitten in de laatste fase van ons strategisch beleidsplan. Over de realisatie van de doelen merken we op dat op stichtingsniveau de ontwikkeling enigszins stagneerde. Oorzaken die hiervoor genoemd mogen worden zijn: het uit dienst treden van meerdere directeurs met een kartrekkersrol in het SBP met als gevolg de benoeming van nieuwe directeurs, de ervaren noodzaak voor een focus op het verder in control brengen van de organisatie, en de conclusie dat de geformuleerde ambities nog niet geheel pasten binnen het ontwikkelingsstadium waarin we ons bevonden.

De uitdaging voor het jaar 2018 is dan ook om te komen tot een nieuw strategisch

beleidsplan, waarin met name het aansluiten bij de ontwikkeling van de scholen, concretisering van doelen en een realistische planning prominente aandachtspunten zullen zijn. We willen bij dit onderwerp niet nalaten om op te merken dat op schoolniveau vanuit de jaarplannen en de schoolevaluaties wel degelijk duidelijk voortgang is gegeven aan het realiseren van de doelstellingen.

De Onderwijskwaliteit van onze scholen is overwegend als goed te kwalificeren. In 2017 bezocht de Inspecteur van Onderwijs acht scholen in het kader van het reguliere inspectietoezicht. De kwalificaties voor het merendeel van de scholen was goed, een paar scholen kregen een voldoende, maar hadden wel al het perspectief op een doorloop naar goed.

Ook in 2017 stelden de scholen in het kader van kwaliteitsverbetering een zelfevaluatie (het zogenaamde kwinklerenverslag) op en werden zij door collega's gevisiteerd. Het komende jaar zal het kwaliteitsbeleid en de doorontwikkeling ervan een behoorlijke uitdaging vormen. Bij de totstandkoming van het nieuwe strategisch beleidsplan zal hiervoor dan ook bijzondere aandacht worden gevraagd.

Er werd ook gestart met het onderzoek "heroverweging van de directiestructuur", en daaraan gekoppeld het onderzoek naar de noodzakelijke inrichting van de ondersteunende organisatie die daartoe behoort. Het doel hiervan is om directeuren en hun teams nog meer in de gelegenheid te stellen zich vooral te richten op de onderwijskundige ontwikkeling van de school, en de hoofdrol van de directeuren met betrekking tot het op dit doel gerichte personeelsbeleid te verstevigen. In 2018 worden de besluiten die moeten leiden tot de herinrichting van de organisatie aan een zorgvuldig besluitvormingsproces onderworpen.

Onderwijshuisvesting heeft ook een verdere impuls gekregen. Meerdere schoolgebouwen hebben een aanzienlijke update gekregen: IKC Dynamiek, BS Op de 10 Bunder, BS De Den. Met de gemeente Eijsden-Margraten is verder gewerkt aan één convenant waarin alle afspraken met betrekking tot de onderwijsgebouwen samenkomen. Met de gemeente Maastricht is verdere invulling gegeven aan het Integraal Huisvesting Plan en is de concretisering middels een voorbereidingskrediet voor de nieuwbouw van IKC ZieZo, de samenvoeging van OBS De Kring en OBS De Perroen in een nieuw gebouw, gestart. Met de gemeente Valkenburg aan de Geul wordt gesproken over de vernieuwing van OBS Berg.

Tot slot willen we alle geledingen danken voor hun constructieve bijdrage en inzet. We willen niet nalaten om een speciaal woord van dank aan ons personeel uit te spreken, vooral voor de bijdrage die zij dagelijks vol overgave leveren ten behoeve van de ontwikkeling van alle aan ons toevertrouwde kinderen!

Het College van Bestuur

2. Organisatie

Stichtingsinformatie

Stichting kom Leren
Oranjeplein 201
6224 KV Maastricht
Telefoon: 043-4100300
E-mail: info@kom-leren.nl
Website: www.kom-leren.nl
Bestuursnummer: 42669
KvK-nummer: 59649097
IBAN: NL69RABO0158442202

Juridische structuur

De Stichting kom Leren is als stichting begin 2014 ontstaan uit een fusie tussen Stichting jong Leren, een organisatie voor openbaar en algemeen bijzonder primair onderwijs in Zuid-Limburg, en SKO-Mergelland, een organisatie voor katholiek primair onderwijs in het Heuvelland. Op dit moment telt de stichting 20 basisscholen in de gemeentes Maastricht, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Meerssen en Valkenburg a/d Geul. Stichting kom Leren heeft ongeveer 300 personeelsleden in dienst en biedt onderwijs aan meer dan 3500 leerlingen. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 59649097. Stichting kom Leren kent een Raad van Toezicht en een College van Bestuur. Het College van Bestuur vormt het (dagelijks) bestuur van Stichting kom Leren. Van kracht zijn de geldende wet- en regelgeving, de statuten van de stichting en het reglement van de Raad van Toezicht.

Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in de besturing van de rechtspersoon de verantwoordelijkheid om toezicht te houden op de doelrealisatie van de rechtspersoon zoals die door het bestuur wordt verwekelijkt. De remuneratiecommissie bestaande uit de voorzitter en een lid van de Raad van Toezicht voert jaarlijks een functioneringsgesprek met de leden van het College van Bestuur, conform de hiervoor in de stichting geldende procedure.

Het toezicht richt zich op de strategie en het beleid op korte, midden en lange termijn.

De functies van het toezicht zijn:

1. het bewaken van de doelstelling(en) van de Stichting;
2. het borgen van de waarde van de materiële en immateriële eigendommen van de Stichting;
3. het controleren of het College van Bestuur handelt naar, in en vanuit het belang van de Stichting;
4. het vragen om verantwoording door het College van Bestuur;
5. het toezien op correcte aanwending van de middelen;
6. het bevorderen dat het College van Bestuur voldoende doordacht en zorgvuldig handelt;
7. het bewaken van maatschappelijke doelen, zelf verkozen of vanwege de overheid.

De Raad van Toezicht fungeert tevens als een klankbord voor het College van Bestuur door mee te denken en door zijn ervaring, kennis en kunde daartoe ter beschikking te stellen. De voorzitter van de Raad van Toezicht fungeert als communicatiepartner voor het College van Bestuur. De relatie tussen de Raad van Toezicht en het College van Bestuur wordt versterkt door regelmatig contact tussen de voorzitters van beide organen.

Bestuur

De centrale leiding en het dagelijks bestuur van de stichting is in handen van het tweehoofdige College van Bestuur, dat bestaat uit een voorzitter en een lid.

Het College van Bestuur bestaat op 31 december 2017 uit:

naam	functie
dhr. mr. Peter Groos	voorzitter
dhr. Johan Linckens	lid

Scholen, directeuren, leerlingenaantallen

De scholen die onder de stichting ressorteren, hebben alle een directeur. Dat wil zeggen dat de directeur verantwoordelijk is voor alle relevante beleidsterreinen en zorg draagt voor afstemming met, en verantwoording afleggen aan het College van Bestuur. De directeuren vergaderen wekelijks in het Directie Overleg.

Hieronder onze scholen met hun directeuren op 31 december 2017 en de leerlingenaantallen op de peildatum 1 oktober 2017.

school	directeur	leerlingen
OBS Berg	dhr. Frans Hellenbrand	222
OBS Binnenstad	mw. Desirée Jorissen	225
OBS Broekhem	dhr. Frans Hellenbrand	117
OBS De Bundeling	mw. mr. Astrid Claessens	140
BS De Cramignon	mw. Marie-José Duijsings	217
BS De Den	mw. Jessica Schuil	164
IKC Dynamiek	mw. Desirée Jorissen	164
BS St Gertrudis	mw. Jessica Schuil	74
BS St Jozef	dhr. Joop Vinck	67
BS De Keerkring	dhr. Roger Frijns	206
OBS De Kring	dhr. Roel Scholten	189
BS St. Martinus	mw. mr. Astrid Claessens	184
BS Maurice Rose	mw. Karien Schaffrath	268
ABB Nutsschool	dhr. Jeroen Thijssen	205
BS Op de Tien Bunder	mw. Karien Schaffrath	177
OBS De Perroen	mw. Lineke de Kruijf	174
ABB De Poort	mw. Vivian Lenssen (wnd.)	137
OBS De Regenboog	dhr. Jeroen Thijssen	123
OBS De Spiegel	dhr. Peter Otermans	155
ABB Tangram	mw. Christel Houwen	325
		3533

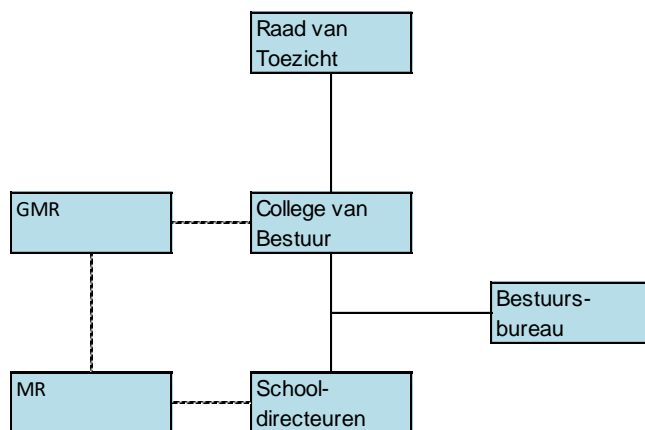
In 2017 hebben mevrouw Daniëlle Andrien (Beleidsmedewerker Onderwijs en Interim-Directeur van BS De Keerkring) en de heer Peter Houwen (Directeur van ABB Nutsschool en

OBS De Regenboog) afscheid genomen van onze stichting. Daarnaast hebben ook in het bestuursbureau enkele mutaties plaatsgevonden.

Organogram

In vogelvlucht zag de organisatie van Stichting kom Leren er ultimo 2017 als volgt uit:

Missie en visie

De missie en visie van Stichting kom Leren maken integraal onderdeel uit van het strategisch beleidsplan.

Stichting kom Leren biedt onderwijs en opvoeding in een palet van katholieke, openbare en algemeen-bijzondere scholen voor primair onderwijs. Deze scholen zijn te vinden in de gemeenten Maastricht, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Meerssen en Valkenburg.

Bij het uitvoeren van deze maatschappelijke taak richt de organisatie zich naar de volgende uitgangspunten:

* Wij beschouwen talentontwikkeling als onze opdracht

Stichting kom Leren gaat ervan uit dat kinderen voortdurend en op verschillende manieren leren. Het onderwijs wordt zo ingericht dat het daarop inspeelt. De scholen bieden een rijke, boeiende, uitdagende en stimulerende leeromgeving. Het kind, zijn ontwikkelingsmogelijkheden en zijn leerstijlen staan centraal bij het aanbieden van het onderwijs dat het beste past. Het doel is de kinderen, door hun cognitieve, sociaal-emotionele en creatieve talenten te ontwikkelen, te brengen tot evenwichtige persoonlijkheden, die met zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsbesef hun plaats in de samenleving kunnen vinden.

* Wij zien onderwijs als mensenwerk

De school is een mensengemeenschap, waarin mensen gezien en gehoord worden en waar men respectvol met elkaar omgaat. Personeelsleden zijn betrokken bij de kinderen en bij elkaar. Ze zijn bevlogen, bevoegd, bekwaam en onderhouden voortdurend hun professionaliteit. In de school vindt een vanzelfsprekende professionele dialoog met collega's, leidinggevenden, ouders en anderen plaats, zodat ze met en van elkaar kunnen

leren. Stichting kom Leren vult het werkgeverschap in vanuit de idee dat de personeelsleden het kapitaal van de organisatie vormen.

* Wij beschouwen ouders als onze partners

Stichting kom Leren realiseert zich dat de school een weliswaar belangrijke, maar niet de enige omgeving is die ertoe doet bij de opvoeding en het onderwijs van het kind. De ouders zijn de eerstverantwoordelijken voor de opvoeding. De scholen beschouwen het vanuit hun medeverantwoordelijkheid voor de opvoeding als hun opdracht om met de ouders als partner samen te werken.

* Wij koesteren onze verschillen en zijn samen sterk

Stichting kom Leren vindt verscheidenheid van haar scholen een groot goed, omdat die aan ouders de mogelijkheid biedt een school te kiezen met een profiel dat aansluit bij hun opvattingen over opvoeding en onderwijs. De samenwerking van onderling verschillende scholen in één organisatie is gericht op het optimaliseren van elkaars kwaliteit van het onderwijs. De organisatie speelt in op verschillen tussen mensen door optimaal gebruik te maken van hun persoonlijke dynamieken.

* Wij zijn een professionele organisatie

De scholen zijn professionele organisaties, die onderwijs bieden van een hoge kwaliteit. Ze zoeken voortdurend naar verbetering en innovatie. Ze nemen de verantwoordelijkheid voor hun opdracht, zijn transparant en kunnen en willen verantwoording afleggen over de resultaten die zij boeken. Ze communiceren over wat ze doen en waarom ze dat doen en laten zich daarop aanspreken.

* Wij zijn een maatschappelijke onderneming

Stichting kom Leren en haar scholen staan midden in de samenleving en nemen hun rol in de ontwikkelingen in de regio. Zij gaan welbewust samenwerking aan met de sociale omgeving en met die maatschappelijke organisaties waarmee een meerwaarde voor de kinderen te realiseren is.

Het streven bij die samenwerking is een doorgaande pedagogische lijn en een passende ondersteuning om opvoeding en onderwijs in te richten.

Het vastgestelde strategisch beleid geeft richting aan de koers van de organisatie en de daarbij behorende doelen. Er is een traject gestart om het strategisch beleidsplan te vernieuwen.

De belangrijkste kernactiviteiten zijn: kwalitatief goed onderwijs, passend onderwijs, goed werkgeverschap, een heldere blik op de financiële situatie van de stichting, de aanpak van het ziekteverzuim, en het besturen en managen van de scholen in de organisatie.

Wezenskenmerken openbaar onderwijs

Gemeenten hebben de (grondwettelijke) zorgplicht om te voorzien in voldoende openbaar onderwijs voor hun inwoners. Stichting kom Leren houdt in de gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg het openbaar onderwijs in stand in een aantal van haar scholen: OBS Binnenstad, IKC Dynamiek, OBS De Kring, OBS De Perroen, OBS De Regenboog, OBS De Spiegel, OBS De Bundeling, OBS Berg en OBS Broekhem. Ze houdt hierbij nadrukkelijk rekening met de volgende kernwaarden van het openbaar onderwijs:

1. Iedereen welkom. De openbare school staat open voor alle kinderen, ongeacht hun levensovertuiging, godsdienst, politieke gezindheid, afkomst, geslacht of seksuele geaardheid.
2. Iedereen benoembaar. Benoembaarheid op de openbare school staat open voor iedereen, ongeacht levensovertuiging, godsdienst, politieke gezindheid, afkomst, geslacht of seksuele geaardheid.
3. Wederzijds respect. De openbare school houdt rekening met en gaat uit van wederzijds respect voor de levensbeschouwing of godsdienst van alle leerlingen, ouders en personeelsleden.
4. Waarden en normen. De openbare school besteedt actief aandacht aan uiteenlopende levensbeschouwelijke, godsdienstige en maatschappelijke waarden en normen zoals die leven in de Nederlandse samenleving, met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.
5. Van en voor de samenleving. De openbare school is van en voor de samenleving en betreft leerlingen, ouders en personeelsleden actief bij de besluitvorming over doelstellingen en werkomstandigheden en stemt af met externe betrokkenen en belanghebbenden.
6. Levensbeschouwing en godsdienst. De openbare school biedt de gelegenheid om levensbeschouwelijk vormings- of godsdienstonderwijs te volgen.

Stichting kom Leren onderschrijft deze waarden en past ze toe in de dagelijkse praktijk.

Bijzonder onderwijs

Naast openbare scholen zijn er in Nederland ook bijzondere scholen. Bijzondere scholen geven les vanuit een bepaalde godsdienstige, levensbeschouwelijke of onderwijskundige overtuiging. Ze komen vaak tot stand, omdat ouders behoefte hebben aan een school van een bepaalde richting. Een bijzondere school mag van leraren en leerlingen eisen dat ze een bepaalde godsdienst of levensovertuiging hebben. Binnen onze stichting kennen we Algemeen bijzondere scholen en Rooms-katholieke scholen.

Algemeen bijzondere scholen geven les vanuit hun specifieke visie over onderwijs of opvoeding, met toekenning van gelijkwaardige betekenis aan alle levensbeschouwingen en maatschappelijke stromingen. Onder deze richting vallen onze scholen ABB Nutsschool, MBS De Poort en ABB Tangram.

Rooms-katholieke scholen hebben een godsdienstige grondslag. Naast leerlingen goed te leren rekenen, spellen en dergelijke, kortom wegwijs te maken in het beheersen van de wereld, dagen ze leerlingen ook uit om de wereld te leren waarderen, vanuit een katholiek mensbeeld over hoe mensen behoren te zijn. De Rooms-katholieke scholen in onze stichting zijn BS De Den, BS De Keerkring, BS Sint Martinus, BS Op de Tien Bunder, BS De Cramignon, BS Sint Jozef, BS Maurice Rose en BS Sint Gertrudis.

3. Onderwijs

Opbrengsten

Binnen de scholen van Stichting kom Leren wordt gewerkt met een leerlingvolgsysteem LOVS, waarin de toetsen voor onder andere technisch en begrijpend lezen, sociaal emotionele ontwikkeling, rekenen en spelling worden geregistreerd.

Alle leerlingen van groep 8 doen mee met de Cito eindtoets. De resultaten van de eindscores onze scholen zijn te vinden op de websites van de scholen. De hoogte is sterk afhankelijk van de achtergrond van de leerling en het onderwijs dat geboden is.

De inspectie kijkt bij de beoordeling van een school niet alleen naar de eindopbrengsten, maar ook naar de tussenresultaten vergeleken met de landelijk vastgestelde normen op de gebieden taal en rekenen (conform de bepalingen in het inspectiekader). Alle scholen scoren een basisarrangement van de inspectie.

Belangrijk te vermelden hierbij is dat de score op de eindtoets slechts gezien mag worden als één van de vele indicatoren voor de bepaling van de kwaliteit van de school. Belangrijk bij het wegen van de waarde van de scholen en hun gemiddelde resultaat is het gegeven, dat de samenstelling van de schoolpopulatie steeds belangrijker wordt in de waardebepaling van het eindresultaat. Dat wordt uitgedrukt in een indeling in schoolgroepen, waarin het percentage gewogen leerlingen een rol speelt. We moeten er echter voor waken dat toets resultaten heilig en allesbepalend worden. In onze visie is een kwalitatief goede school een school waarbinnen kinderen een optimaal bij hun talenten en behoeften passend onderwijsaanbod krijgen en er uit kinderen gehaald wordt wat erin zit. Bij scholen met kleine groepen 8 dient voorzichtig met de uitslag omgegaan te worden, omdat een uitschieter het gemiddelde van de score kan bepalen.

De leeropbrengsten worden binnen kom Leren systematisch geanalyseerd en geëvalueerd op drie niveaus; school, groep en leerling. Deze opbrengsten worden verwerkt in een verantwoordingsdocument Kwinkleren. Deze documenten worden besproken in een cluster van scholen, waardoor scholen in staat zijn elkaar tips te geven en van elkaar te leren.

Professionalisering van medewerkers, inrichting van schoolgebouwen, keuzes voor leermethoden, aanschaf van systemen en dergelijke worden gedaan met het oog op de verhoging van de leeropbrengsten van leerlingen.

Hoe scholen hun onderwijs organiseren bepalen zij zelf. Het formeren van plusklassen, geven van les in een buitenlandse taal (Frans, Spaans of Duits), het maken van combinatiegroepen moet passen binnen hun visie.

Jaarlijks vindt er een bestuursgesprek plaats tussen de inspectie en het CvB. De inspectie kijkt hierbij of er risico's zijn bij scholen en kent vervolgens de zogenaamde toezichtarrangementen toe. Alle scholen van Stichting kom Leren hebben een basisarrangement. Normaliter bezoekt de inspectie iedere school eens in de vier jaren.

In 2017 hebben acht scholen een inspectiebezoek gehad. Die bezoeken zijn voor Stichting kom Leren heel goed verlopen. Alle bezochte scholen werden positief beoordeeld, en scoorden van voldoende tot goed. Zij hebben wederom bewezen structureel prima resultaten te behalen. Een ontwikkeling om trots op te zijn!

Goed en passend onderwijs

Stichting kom Leren maakt deel uit van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs 3105 Maastricht en Heuvelland. Dit samenwerkingsverband stelt zich ten doel een samenhangend geheel van onderwijs-ondersteunings-voorzieningen tussen scholen te realiseren.

Het onderwijsbeleid stond al in 2016 in het teken van passend arrangeren voor kinderen. Beleid op begeleiden van de ondersteuningsbehoeften van kinderen heeft ook in 2017 heel centraal gestaan. In afstemming met het Samenwerkingsverband zijn scholen zich verder gaan verdiepen en bekwamen op het vormgeven van de ondersteuningsbehoeften in de zorgniveaus 1-4. Zo nodig is, in afstemming met het Samenwerkingsverband, gebruik gemaakt van de inzet van ambulante begeleiding voor die kinderen binnen de scholen van Stichting kom Leren, die iets extra's nodig hebben.

In de vorm van visitatie door directeuren en door een dag lang met elkaar stil te staan bij de resultaten en opbrengsten van ons onderwijs (Kwinklerendag) is de stichting nadrukkelijk bezig in te zoomen op verbetering van de onderwijskwaliteit.

Binnen het speerpunt passend onderwijs is de taak en rol van de Intern Begeleider (IB) opnieuw beschreven. In november zijn onze IB-ers samen gestart met een opleiding tot specialist "omgaan met verschillen".

Het uitgangspunt is kwalitatief goed onderwijs, dat moet passen binnen de onderwijsbehoeften van kinderen. Aandacht voor talentontwikkeling en het gebruik maken van krachten van leerlingen zijn de basis voor ontwikkeling. De bedoeling is, dat Interne Begeleiders in het voorjaar van 2018 deze opleiding afronden en dan beschikken over hun certificaat. Deze training heeft tot doel de individuele vaardigheden in het omgaan met verschillen van Intern Begeleiders verder te ontwikkelen met het gedachtegoed van Human Dynamics, en om van de groep Intern Begeleiders een team te maken.

Er is steeds meer aandacht voor het aanleren van andere vaardigheden naast het aanleren van de kernvakken. In onze scholen zien we meer aandacht voor samenwerken, wetenschap & techniek en ICT-vaardigheden. Elke school legt hierin zijn eigen accenten, passend bij het schoolconcept.

Kind en omgeving

Doel van Vroeg en Voorschoolse Educatie (VVE) is tijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden, op het vlak van bijvoorbeeld taal of ontwikkeling bij kinderen. Hiervoor is versterking tussen de verschillende kindpartners, inclusief de school, noodzakelijk. Samen met gemeenten hebben besturen, scholen, peuterspeelzalen en/of kinderopvang vormgegeven aan het VVE-beleid. Dit vormt de basis voor verdere samenwerking tussen de verschillende kindpartners.

Gemeenten hebben afspraken gemaakt over de organisatie van het VVE-beleid, met heldere criteria.

Per koppel (school met peuterspeelzaal en/of met kinderdagopvang) zijn de aandachtspunten verwerkt in de VVE-plannen om zo te kunnen blijven

werken aan kwaliteitsverbetering en het ondervangen en terugdringen van ontwikkelachterstanden.

Binnen Maastricht zijn alle scholen voor basisonderwijs én alle kinderopvangorganisaties met hun peuteropvang partner binnen het nieuwe stedelijke beleid, dat in 2017 op bestuurlijk niveau is afgesproken. Hiermee hebben we in de stad Maastricht gezamenlijk de verplichting om in het kader van VVE voor minimaal alle VVE-geïndiceerde kinderen een warme overdracht te doen. Alle voor- en vroegscholen zijn verplicht de stedelijke format voor een Pedagogisch Educatief Raamplan en een Ouderbeleidsplan te hanteren. Hiermee is een enorme kwaliteitsimpuls in de doorgaande lijn van werken met en voor het jonge kind gerealiseerd. De scholen van kom Leren werken met een prefered kindpartner. Voor Stichting kom Leren zijn dat de kinderopvangorganisaties MIK en Samen Spelen.

Educatief partnerschap

De scholen binnen de stichting zijn alle op de een of andere manier actief aan de slag met hun relatie met ouders. De gerichtheid op het educatief samen partner zijn in de ontwikkeling van kinderen gebeurt heel divers, en is met name afhankelijk van hoe de visie van scholen hier in uitgewerkt kan worden.

Integrale Kind Centra

De zogenaamde Integrale Kind Centra (IKC) zijn voorzieningen voor kinderen van 0 tot 13 jaar, waar zij gedurende de dag komen om te leren, te spelen, zich te ontwikkelen en anderen te ontmoeten.

Binnen de mogelijkheden die er in een gebied zijn, streeft kom Leren naar de ontwikkeling van deze IKC's. In de gemeente Maastricht wordt dit streven meegenomen in het Integraal Huisvesting Plan (IHP). Voordelen van werken in een IKC houdt in dat op één plek wordt gewerkt aan de ontwikkeling van kinderen, in een doorgaande lijn van 0 tot 13 jaar. Hierbij wordt een pedagogische visie ontwikkeld. Peuterspeelzaal, school en kinderopvang functioneren als één team. Er is onderlinge

afstemming en daardoor voor ouders duidelijke structuur en één visie. Ook is er hierdoor meer balans mogelijk tussen educatie en vrijetijdsbesteding voor kinderen. De IKC-vorming is een van de pijlers van het strategisch beleid. Naast die scholen, die de ontwikkeling van een kindcentrum op een natuurlijke wijze ter hand nemen, is Stichting kom Leren ook bezig met het realiseren van het nieuwe Kindcentrum Ziezo! Dit kindcentrum is over enkele jaren het resultaat van een fusie tussen OBS De Kring en OBS de Perroen. Naast het inhoudelijke fusieproces is ook een begin gemaakt met het ontwikkelen van een nieuw gebouw.

In de ontwikkeling van kindcentra werken we nauw samen met MIK als partner. Daarnaast zijn er in de regio diverse vormen van samenwerking met andere kindpartners.

Prestatiebox

Scholen hebben plannen gemaakt in het kader van relevante ontwikkelingen. Op basis daarvan is de besteding van middelen van de prestatiebox vastgesteld voor cultuureducatie en scholing gericht op opbrengstgericht werken, zowel individueel als in teamverband. Daarnaast nemen scholen deel aan projecten als Toon Je Talent en Playing for Success.

21th Century Skills

Een aantal scholen heeft dit thema tot een echt intern speerpunt verheven en uitgewerkt. IKC Dynamiek is hiervan een lichtend voorbeeld.

We zien dat scholen bewust op zoek zijn naar onderwijskundige programma's waarin de 21ste vaardigheden centraal staan. Hiervoor wordt gekeken naar programma's als IPC, Blink Wereld en Alles in 1. Binnen deze programma's wordt er voor kinderen met meer aandacht gewerkt aan de executieve vaardigheden, die naast de digitale skills nodig zijn om succesvol de 21ste eeuw binnen te gaan. Een aantal scholen in de gemeente Eijsden-Margraten heeft hiervoor een geaccrediteerde scholing gevolgd.

Daltononderwijs

Voor OBS De Bundeling is 2017 een voorbereidingsjaar geweest om officieel als Daltonschool te worden aangemerkt. Daltononderwijs is een vernieuwende manier van lesgeven, met aandacht voor zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, samenwerking en eigen initiatief van kinderen. Leerkrachten hebben enthousiast de vereiste opleiding gevolgd en het benodigde certificaat behaald.

De Nederlandse Dalton Vereniging, die uitvoering en kwaliteit van het Daltononderwijs waarborgt, heeft OBS De Bundeling licentie verleend om met ingang van 1 augustus 2018 Daltononderwijs te geven. De school is daarmee de eerste Daltonschool in Zuid-Limburg!

Ouderparticipatie

Samenwerking en afstemmen met ouders is essentieel in het optimaliseren van de ontwikkeling van kinderen. School en ouders zijn hierin gelijkwaardige partners met daarin ieder een eigen rol en taak. We zien dat scholen met ouders steeds vroegtijdiger het gesprek aangaan en zorgsignalen bespreken.

Een aantal scholen heeft inmiddels een digitaal communicatiesysteem aangeschaft om ouders op de hoogte te houden van de ontwikkelingen op schoolniveau. Met het uitzetten van beleid op het gebied van PR en Communicatie heeft het bestuur een communicatiebureau in de arm genomen om met de stichting het beleid voor PR en Communicatie te ontwikkelen. Communicatie met de stakeholders is daarbij van groot belang. Binnen het gehele PR-Communicatietraject speelt de communicatie met ouders een grote rol. In dat kader is er nadrukkelijk aandacht voor de vormgeving van de websites van scholen en stichting en voor een digitaal ouderportaal per school.

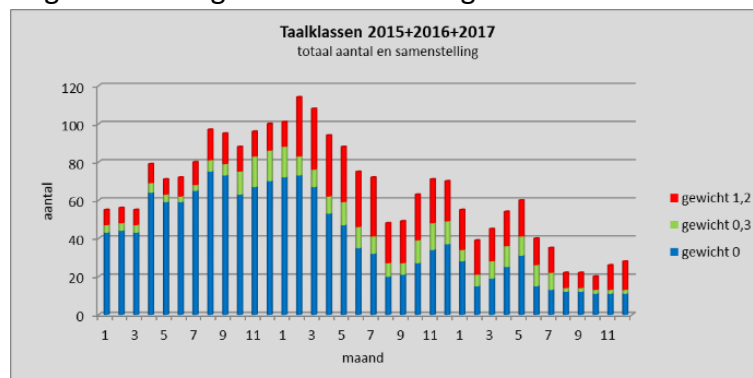
Heroverweging directiestructuur

In 2017 is het bestuur aan de slag gegaan met het formuleren van nieuw beleid aangaande de inrichting van de directiefuncties binnen de scholen van Stichting kom Leren. In december lag er een beleidsvoorstel voor die herstructurering, die in het voorjaar van 2018 in de besluitvorming meegenomen gaat worden.

Opvang asielzoekerskinderen

Stichting kom Leren verzorgt de eerste opvang van asielzoekerskinderen in de regio. Hiervoor heeft de stichting als enige in de regio een aantal zogenaamde taalklassen, specifiek gericht op deze kinderen, met gespecialiseerde leerkrachten. In januari 2017 bood de stichting onderwijs aan 55 asielzoekerskinderen, in 4 taalklassen, verdeeld over twee locaties: OBS De Regenboog en ABB De Poort. In verband met de sterk dalende aantallen asielzoekerskinderen is

gedurende de tweede helft van het schooljaar 2016-2017 het besluit genomen om de taalklassen met ingang van het nieuwe schooljaar 2017-2018 onder te brengen in één locatie: ABB De Poort. Rond de zomervakantie zijn de taalklassen van OBS De Regenboog verhuisd naar ABB De Poort. Daar zijn 2 taalklassen gevormd, waarvan het totale leerlingenaantal tot eind 2017 fluctueerde tussen de 20 en 30.

Door de terugloop van het aantal leerlingen waren in de loop van het jaar minder taalklassen en dus ook minder leerkrachten in de dagelijkse klassenpraktijk nodig. De taalklasleerkrachten van wie de klas werd opgeheven zijn alle herplaatst in een van de scholen van Stichting kom Leren.

De leerkrachten van de taalklassen zijn nu onderdeel van het team van ABB De Poort. Zo heeft de interne begeleider ook de zorg voor beide taalklassen in haar takenpakket geïntegreerd. Aansturing en coördinatie gebeurt door de schooldirectie.

De onvoorspelbare verblijfsduur van deze kinderen, gemiddeld ongeveer vier maanden, vraagt voor het geven van onderwijs aan deze kinderen een hoge mate van flexibiliteit. Flexibiliteit van de leerkracht, het team maar zeker ook van de organisatie. Het voortdurend wisselend aantal kinderen maakt het vooruitkijken en inspelen op ontwikkelingen lastig. Desondanks moet het benodigde aantal groepen ondanks de instabiele factoren zo goed mogelijk ingeschat worden, om de daarbij behorende personele inzet te kunnen plannen.

Het verzorgen van onderwijs aan de asielzoekerskinderen staat aanvankelijk in het teken van begeleiding en opvang, met prioriteit taalverwerving. Het bieden van een veilige en geborgen plek is de basis voor alle kinderen om tot leren te komen, en dat geldt zeker voor deze kwetsbare groep. Om deze kinderen die geborgen en veilige situatie te kunnen geven, hebben de leerkrachten een vierdaagse training gevolgd in het werken met getraumatiseerde kinderen en hun ontwikkelperspectief. De leerkrachten zijn steeds op zoek naar opleidingen, waardoor ze zich verder kunnen bekwamen in het lesgeven aan asielzoekerskinderen.

Naast aandacht voor het pedagogisch aspect richt onze aandacht zich op het aanleren van de Nederlandse taal. Taal is immers de belangrijkste manier van communiceren en cruciaal in de verdere ontwikkeling van de kinderen.

Het komen en gaan van kinderen blijft dus een wissel trekken op het vormgeven van het dagelijkse onderwijs. Toch zijn er kinderen, die nu meer dan 1 jaar onderwijs in onze taalgroepen hebben gevolgd en die met een goed basisoniveau taal uitstromen naar reguliere scholen, op het moment dat ze statushouder worden.

De toestroom van statushouders binnen de scholen van kom Leren zorgt ervoor, dat alle scholen, die hiermee te maken krijgen extra voorzieningen moeten treffen om de kinderen goed binnen hun scholen te kunnen opvangen. De expertise bij de leerkrachten van de taalgroepen is daarbij van groot belang. Niet alleen in de vorm van expertisedelen met beschikbare programma's, maar ook collega's bijstaan met raad en daad, zorgt ervoor dat scholen aan de slag kunnen.

ICT

In 2017 is na een lange voorbereiding uitvoering gegeven aan het vernieuwen van de digitale werkomgeving van alle scholen. Er is een intensieve migratie van alle systemen uitgevoerd. Hierdoor beschikken nu alle scholen over een modern netwerk op basis van Windows10 met geschikte bekabeling, professionele Wifi en goede hardware. Voortschrijdend worden bestaande digiborden nog vervangen door touchscreens. Daarnaast heeft elk personeelslid een eigen laptop ontvangen, die op elke plek in de stichting kom Leren of thuis snel en makkelijk toegang geeft tot de eigen werkomgeving.

Onze scholen zijn nu voorbereid op de eisen die het onderwijs de komende jaren aan de ICT-omgeving stelt.

Professionalisering

Bij dit speerpunt in het strategisch beleidsplan was het doel een hoog percentage leerkrachten op academisch niveau geschoold te krijgen. Ofschoon het ambitieuze doel niet geheel is gehaald, hebben leerkrachten in diverse scholen de kans gegrepen via de lerarenbeurs hun master te halen.

Opleiden in de school

Ook in 2017 heeft Stichting kom Leren een aanzienlijk aantal studenten van diverse opleidingsinstituten een stageplek geboden. In totaal zijn er 150 stageplekken ingevuld.

Naast studenten van de bekende instituten als De Nieuwste Pabo en Leeuwenborgh zagen we afgelopen jaar een groei in het aantal studenten Pedagogiek. Meer dan in het verleden gaven scholen van Stichting kom Leren aan om pedagogische ondersteuning te willen ontvangen in de vorm van een student. Maar ook de studenten zelf lijken hun weg naar het basisonderwijs steeds beter te vinden.

Bij het begeleiden en beoordelen van studenten van de Pabo merken we een duidelijke kwaliteitsverbetering op in brede zin. Studenten lijken beter toegerust om een klein praktijkonderzoek uit te voeren. Daarnaast heeft de LIO-afstudeerperiode een duidelijke meerwaarde. Hierin moeten de studenten meerdere aaneengesloten weken zoveel mogelijk zelfstandig alle vaardigheden inzetten om boeiend, passend en opbrengstgericht te werken. Op basis van hun prestaties hebben we enkele afstudeerders een dienstverband aangeboden.

Goed dus om constructief maar kritisch te zijn in onze samenwerking met de opleidingen. Die samenwerking gebeurt op diverse niveaus binnen van onze organisatie.

De voorzitter van het College van Bestuur neemt 6 maal per jaar deel aan stuurgroep vergaderingen, waarin met alle PO-besturen van Limburg de grote lijnen van de samenwerking uitgezet worden, en waarbij actuele thema's worden ingebracht en gestimuleerd.

- Er zijn geregistreerde en gecertificeerde schoolopleiders, die de pabo-studenten en hun mentoren begeleiden in hun dagelijkse stagepraktijk. Bovendien is er een bovenschoolse stage-coördinator die voor alle scholen specifieke school-stage-wensen en leerplekken coördineert.
- Op een viertal scholen binnen Stichting kom Leren is een leerwerkgemeenschap (Community Of Practice), waarin een verdiepingsslag wordt gemaakt en het opleiden in de school naar een hoger niveau wordt getild. Studenten, docenten en leerkrachten doen gezamenlijk onderzoek, raadplegen literatuur, voeren analyses uit, bespreken deze, en gaan interventies aan om leerresultaten binnen een bepaald thema te verbeteren en/of te ontwikkelen. Hier wordt dus geen dure expertise ingehuurd, maar de studenten en collega's voeren dit belangrijke werk zélf uit. De grote meerwaarde van deze leerwerkgemeenschappen is dat de interventies doordacht en gezamenlijk opgepakt worden.
- Onze stichting telt zes actieve deelnemers aan boven-bestuurlijke leernetwerken (Community Of Learning). De bedoeling is om toekomstgerichte, actuele thema's binnen de besturen onderling af te stemmen en intern op onze scholen meer zichtbaar te maken. Denk hierbij aan 21st Century Skills, opbrengstgericht werken, de beginnende leerkracht, pesten, omgaan met verschillen en ouderbetrokkenheid.

Hieruit zijn binnen Stichting kom Leren weer kwaliteitskringen ontstaan. Zo komen de anti-pest coördinatoren van alle scholen vier keer per jaar samen om bijvoorbeeld opgedane kennis te delen en protocollen te bespreken en te verfijnen, om zo sneller en beter te kunnen handelen in situaties die zich in de praktijk voordoen.

Bij al dat samenwerken staat samen leren centraal. Leren met en van onze studenten, collega-docenten en collega-leerkrachten. Kortom: op naar een nieuw en leerzaam jaar voor ons allemaal!

Geen klassen naar huis

In het verslagjaar werd in de media regelmatig aandacht besteed aan de noodzaak in het basisonderwijs om klassen naar huis te sturen, omdat er geen vervangers voor zieke leerkrachten zijn. Wij zijn verheugd te kunnen melden dat binnen onze stichting géén klassen naar huis zijn gestuurd. In alle gevallen zijn we er in geslaagd de afwezigheid van leerkrachten intern of extern op te vangen.

Klachten

Het begrip klacht is een onduidelijk begrip. Wanneer is sprake van een echte klacht, wanneer van ontevredenheid die uitgesproken wordt maar niet leidt tot een klacht?

Bij ontvangen signalen filteren scholen zelf of er echt sprake is van een klacht. Door het voeren van een goed gesprek en de partijen met elkaar te verbinden, klaart de lucht vaak op en blijkt de kwestie vaak samen opgelost te kunnen worden. Iedere school heeft een contactpersoon die aangesteld is als klachtenfunctionaris. Hij/zij begeleidt de klagers en tracht een oplossing binnen de school te zoeken. Indien dit niet leidt tot een positief resultaat, kan de klacht worden doorgeleid naar het College van Bestuur.

Klachten die bij het College van Bestuur binnen komen, via scholen of rechtstreeks, worden afgehandeld door de interne geschillenfunctionaris, in samenwerking met het CvB. In het verslagjaar 2017 zijn geen klachten formeel geregistreerd en afgehandeld.

Ook kunnen ouders een klacht indienen bij de Landelijke Klachten Commissie (LKC). Zij kunnen dat rechtstreeks doen, zonder daarbij melding van te maken bij betrokken partijen. De LKC stelt ons dan op de hoogte van het gegeven dat men een klacht ontvangen heeft. In het verslagjaar 2017 is 1 klacht ingediend bij de LKC. Deze is adequaat afgehandeld.

Zo nodig wordt er een externe vertrouwenspersoon ingeschakeld. In de loop van 2017 heeft een wisseling van vertrouwenspersoon plaatsgevonden.

4. Personeel

Onderstaand een aantal ontwikkelingen op personeel gebied: aantallen leerlingen, aantallen personeelsleden, in- en uitstroom, leeftijdsopbouw en verdeling man-vrouw, en verzuim.

Aantallen leerlingen

De aantallen leerlingen per teldatum 1 oktober van de jaren 2015, 2016 en 2017:

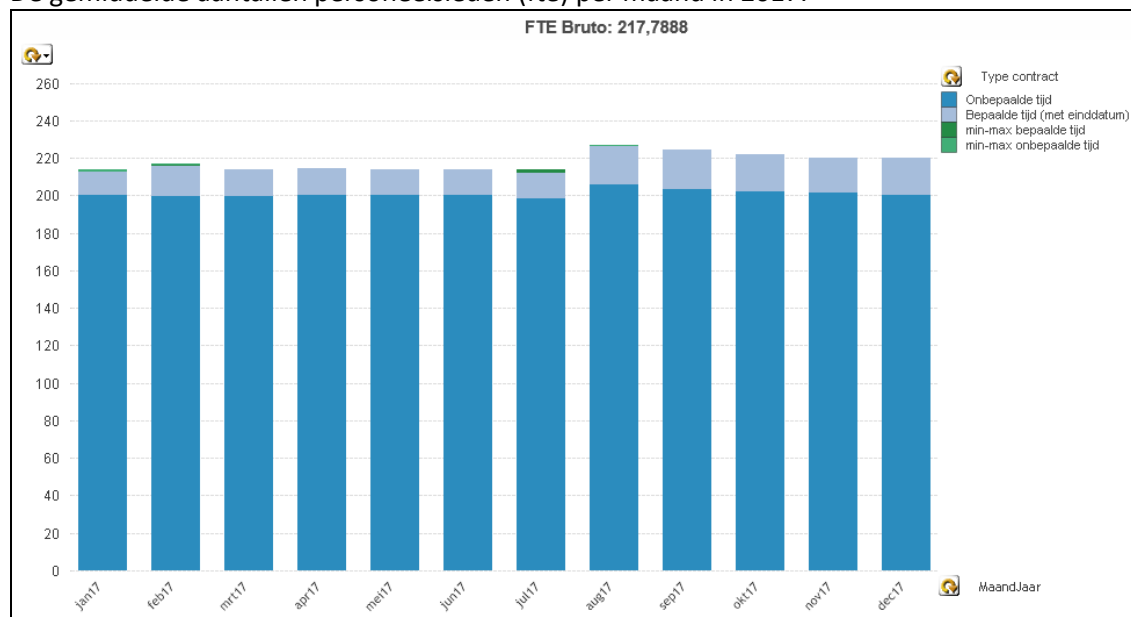
leerlingen	1-10-2015	1-10-2016	1-10-2017
regulier	3600	3556	3513
azc	88	63	20
totaal	3688	3619	3533

Aantallen personeelsleden

De aantallen personeelsleden per functiecategorie per 31 december 2017:

personeel	aantal	fte
DIR	12	12,0
OOP	8	4,6
Adjunct	3	1,7
Bestuursbureau	9	6,4
IKS	5	2,0
Leraar LA	222	152,5
Leraar LB	51	38,6
CvB	2	2,0
totaal	312	219,9

De gemiddelde aantallen personeelsleden (fte) per maand in 2017:

De gemiddelde aantallen personeelsleden (fte) in 2015, 2016 en 2017:

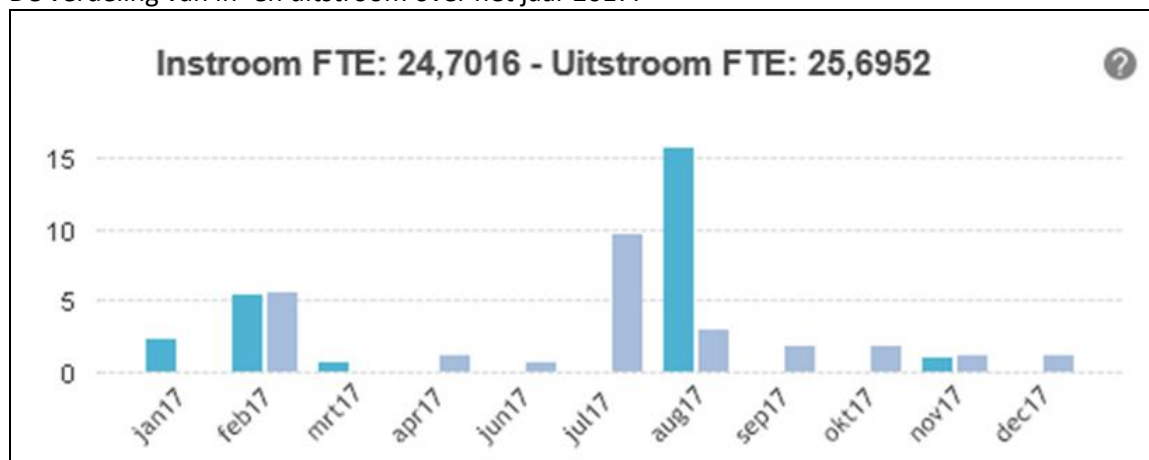
jaar	fte
2015	237,1
2016	219,7
2017	217,8

In- en uitstroom

De in- en uitstroom per functie in 2017:

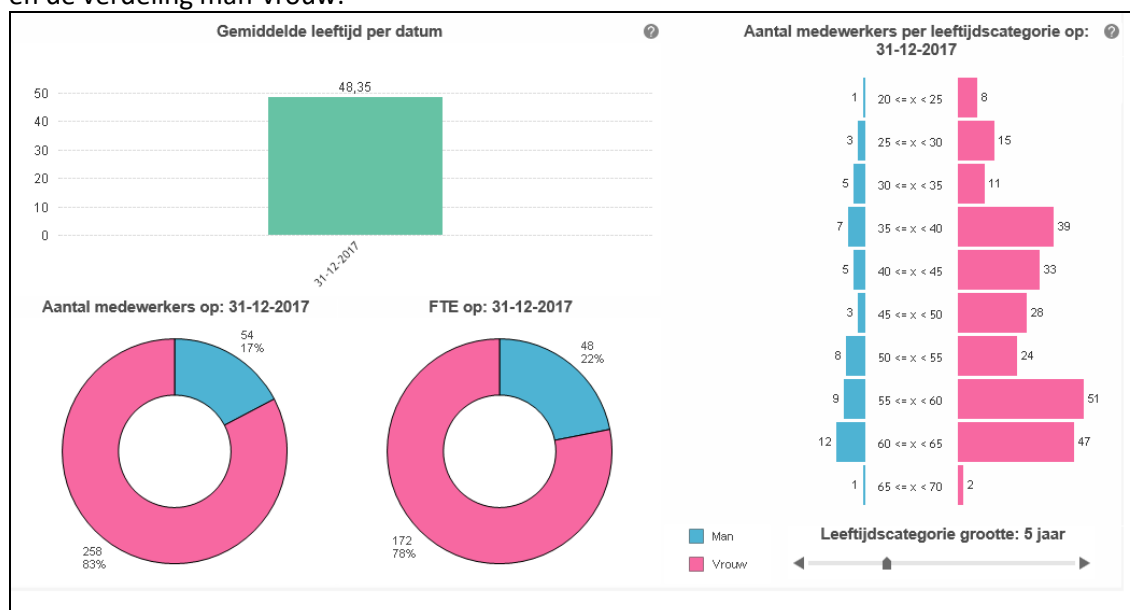
functie	instroom	uitstroom
beleidsmedw financiën	1,0	
beleidsmedw zorg en onderwijs		0,9
conciërge	1,0	2,8
directeur DB	1,0	1,0
directeur DC		1,0
hoofd bureau ondersteuning		1,1
leraar LA	16,1	9,1
leraar LB	0,6	1,9
stagiaire	5,0	8,0
totaal	24,7	25,7

De verdeling van in- en uitstroom over het jaar 2017:

Leeftijdsofbouw en verdeling man-vrouw

Hieronder de gemiddelde leeftijd per 31 december 2017, de verdeling over leeftijdscategorieën, en de verdeling man-vrouw:

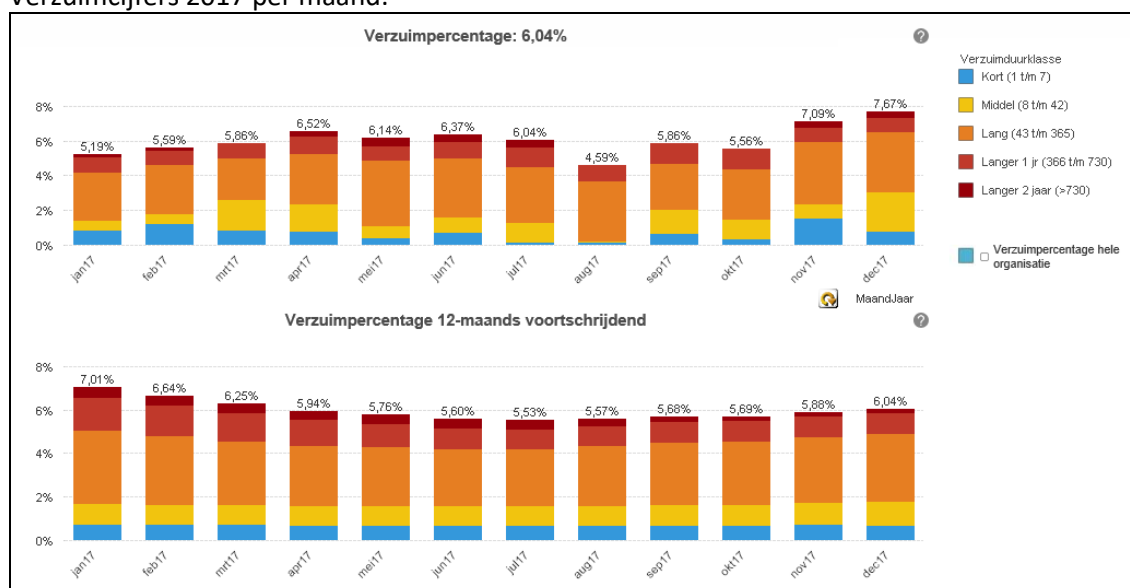
De gemiddelde leeftijd per ultimo 2015, 2016 en 2017:

jaar	leeftijd
2015	50,11
2016	49,61
2017	48,35

In de afname van de gemiddelde leeftijd herkennen we de aanname van jong personeel. Er komt meer balans in de personeelsopbouw binnen de stichting.

Verzuim

Verzuimcijfers 2017 per maand:

In deze percentages is zwangerschap niet meegenomen, tenzij er expliciet sprake is van ziekte als gevolg van zwangerschap.

Het gemiddelde verzuimpercentage, frequentie en duur in 2015, 2016 en 2017:

jaar	percentage	frequentie	duur
2015	8,49%	1,12	22,27
2016	7,44%	0,94	37,40
2017	6,04%	0,81	24,13

Het verzuimpercentage is in 2017 gedaald ten opzichte van 2016. Ook ligt het verzuimpercentage iets onder het landelijk gemiddelde ziekteverzuimcijfer in het Primair Onderwijs (6,2% bij onderwijs personeel).

De meldingsfrequentie is laag. Personeelsleden melden zich niet vaak ziek, gemiddeld per jaar 0,8 keer. Het percentage personeelsleden dat zich nooit ziek meldt, ligt al een aantal jaren rond de 50%. Zo ook in 2017 met 51%.

Het grootste percentage verzuim is in de categorie "lang verzuim". Onder die categorie vallen de personeelsleden die langer dan 6 weken ziek zijn, maar binnen één jaar weer hersteld zijn.

De oorzaken van het verzuim zijn divers en zeer situatie afhankelijk. Ziekmeldingen kunnen samenhangen met fysieke klachten, privéomstandigheden of persoonlijke kenmerken, waarbij er niet of nauwelijks een relatie bestaat met werk. Andere situaties hangen juist heel sterk samen met het werk, de werklast en de werkbelasting. Tenslotte zijn er ook ziektesituaties waarbij er sprake is van een combinatie van werk- en niet werk gerelateerde klachten.

Het verzuim blijft onder de aandacht bij kom Leren. Uitgangspunt blijft dat er bij ziekte vooral gekeken wordt welke mogelijkheden er wel zijn in het kader van re-integratie.

In 2017 is onder andere ondernomen:

- In februari heeft een vakoverleg verzuim plaatsgevonden met directeuren, georganiseerd door Personeelszaken in overleg met de bedrijfsarts en casemanager van de arbodienst. In dit vakoverleg zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:
  - Verzuimcijfers;
  - Wat mag er wel en niet in een verzuimdossier vastgelegd worden;
  - Visies op verzuim bij kom Leren delen met elkaar: vanuit arbodienst en vanuit directeuren;
  - Vanuit welk model kun je naar verzuim kijken;
  - Bespreking casuïstiek in kleine groepen.

- In oktober/november is door Personeelszaken met alle directeuren gesproken over het school specifieke verzuim. Per school zijn (gezien de grote verschillen) de verzuimcijfers geanalyseerd. Besproken zijn onder mee de hoogte van het verzuimpercentage, de meldingsfrequentie, het verzuim per leeftijdscategorie, het soort verzuim en het aantal personeelsleden dat niet verzuimd heeft. Ook is gesproken over de rol van de directeur in samenwerking met Personeelszaken en de arbodienst. Tenslotte is aan de orde geweest wat goed gaat en wat voor verbetering vatbaar is. De focus in deze gesprekken lag met name op het preventieve vlak: om welke personeelsleden maakt een directeur zich zorgen, welke signalen zijn zichtbaar en wat is nodig om verzuim te voorkomen? Vanuit deze gesprekken zijn diverse preventieve acties uitgezet.

- De focus op een zo optimaal mogelijke samenwerking tussen het zieke personeelslid, directeur en waar nodig Personeelszaken en bedrijfsarts/regisseur van de arbodienst. Er vinden daarom geregeld evaluaties plaats met bedrijfsarts en regisseur.
- Het inzetten van (preventieve) trajecten voor personeelsleden, waarbij inmiddels een adequate samenwerking is opgebouwd met onder meer een drietal psychologen die indien nodig worden ingezet voor begeleiding.

Allerbelangrijkste conclusie is dat goed personeelsbeleid noodzakelijk is om ons personeel duurzaam inzetbaar te houden. Aandacht voor personeelsleden, tijdig signalen opvangen en in gesprek gaan zijn hierbij van groot belang. Eenduidig beleid is hier niet voor te maken, omdat immers iedere (ziekte)situatie anders is en om maatwerk vraagt.

5. Facilitair

Onderhoud

In alle scholen is regulier onderhoud conform de meerjaren onderhoudsplannen verricht.

Zo werd het dak van OBS De Spiegel vervangen. OBS Broekhem kreeg een nieuwe keuken. In BS Sint Gertrudis werden de vloeren vervangen. In IKC Dynamiek werd het buitenterrein heringericht inclusief wachtfaciliteit voor ouders en een buitenberging.

Daarnaast zijn gedurende het jaar de nodige kleine extra aanpassingen en reparaties verricht, deels in eigen beheer door onze bovenschoolse klussengroep, deels door externe partijen.

Meerjaren Onderhouds Plannen

Voor elke locatie geldt een Meerjaren Onderhouds Plan (MOP), waarin voor een lange reeks van jaren de te verwachten noodzakelijke onderhoudsactiviteiten met een prognose voor de kosten zijn opgenomen. Dit om een structureel goed onderhouds- en veiligheidsniveau van onze locaties te garanderen en een onderbouwde basis voor de jaarlijkse dotaties aan de onderhoudsvoorziening te vormen. Onderwijs, wetgeving en technieken veranderen, en dus ook de eisen die wij aan onze locaties moeten stellen. Het is dan ook nodig periodiek te bezien of de MOP's nog voldoen. Eind 2017 zijn de MOP's van alle locaties geactualiseerd en aangepast aan de eisen. Deze nieuwe MOP's zijn gedetailleerder van aard dan voorheen, waardoor planning en aanbesteding beter op elkaar kunnen worden afgestemd.

Boomveiligheid

Uit hoofde van de wetgeving en onze zorgplicht is voor alle bomen op onze locaties door een gespecialiseerd bedrijf een boomveiligheidsinspectie (Visual Tree Assessment) uitgevoerd. Waar gebreken werden geconstateerd, zijn deze verholpen.

Verbouwing

In BS De Den heeft een uitgebreide renovatie plaatsgevonden.

De capaciteit van het gebouw werd vergroot. In de lokalen is de luchtbehandeling verbeterd door plaatsing van een nieuwe installatie. De aula, de keuken en de ruimte voor de kinderopvang zijn opgewaardeerd. Het dak werd gerenoveerd en vloeren zijn vervangen. De groenvoorziening is aangepakt.

Daarnaast zijn er ook stappen gezet in de richting van een energieneutraal gebouw, door het toepassen van zonnepanelen, Ledverlichting en een WTW-unit.

Verduurzaming

Wij streven op termijn naar, waar mogelijk, energie neutrale locaties. In dat kader is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om met gebruik van bestaande subsidies de verduurzaming van onze locaties vorm te geven.

6. Governance

Branchecode

Stichting kom Leren onderschrijft de Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs.

Deze code is in januari 2010 voor het eerst opgesteld. Sindsdien is de code enkele malen geactualiseerd, voor het laatst in juni 2017. Uitgangspunt van de code is dat goed bestuur bijdraagt tot goed onderwijs voor ieder kind. In de code zijn afspraken vastgelegd over een aantal aspecten die als noodzakelijk daarvoor worden geacht. Er zijn geen afwijkingen te melden met betrekking tot de hantering van de Code.

Horizontale verantwoording

De dialoog tussen het bestuur en belanghebbenden (zowel intern als extern) wordt essentieel geacht voor de positie van de onderwijsinstelling in de samenleving. Horizontale verantwoording wordt dan ook steeds belangrijker.

Het bestuursverslag is voor het afleggen van verantwoording van het gevoerde beleid een goed middel. Maar omdat het wordt opgesteld op bestuursniveau is het document niet op alle punten en op elk moment geschikt voor een discussie op lokaal niveau. Het is de verantwoordelijkheid van het bestuur om te waarborgen dat ook op deelaspecten met alle betrokkenen zinvol wordt gediscussieerd over de bedrijfsvoering en de behaalde resultaten en te zorgen dat de daarvoor noodzakelijke informatie beschikbaar komt.

Het bestuur van Stichting kom Leren geeft uitvoering aan haar horizontale verantwoording door publicatie van het bestuursverslag op haar eigen website, en diverse overlegvormen met het ministerie, inspectie, gemeenten, samenwerkingsverbanden, collega-onderwijsinstellingen, Raad van Toezicht, GMR, MR, medewerkers, leerlingen, ouders en andere belanghebbenden.

Interne risicobeheersing

Binnen Stichting kom Leren geldt in het kader van risicobeheersing een aantal maatregelen. Op basis van de resultaten van deze maatregelen kunnen we stellen dat de bedrijfsvoering van Stichting kom Leren “in control” is.

De financiële en personele administratie zijn uitbesteed aan het administratiekantoor ONS Onderwijsbureau. Mutaties in de administratie worden pas verwerkt na codering en goedkeuring van bevoegden binnen de stichting. Bij het administratiekantoor vindt een controle plaats op juistheid van de coderingen en autorisatie.

Door deze functiescheiding worden risico's beperkt.

Daarnaast draagt ook de aanstelling sinds januari 2017 van een controller bij aan de beheersing van risico's.

Bevoegdheden en verantwoordelijkheden van RvT, CvB en schooldirecteuren zijn expliciet vastgelegd in het statuut, het document “beleidslijnen financieel beleid” en de procuratieregeling. Daarnaast kennen we ook eisen zoals vastgelegd in het aanbestedingsbeleid en het treasurystatuut.

De Planning & Control cyclus heeft een vaste vorm binnen Stichting kom Leren.

De begroting geldt als stuurinstrument voor de beheersing van activiteiten en financiële consequenties. Gedurende het jaar wordt maandelijks beoordeeld of de realisatie van baten en lasten synchroon loopt met de door het CvB geaccordeerde begroting.

Afwijkingen worden geanalyseerd om te kunnen bepalen of er aanvullende actie noodzakelijk is om op koers te blijven. Reserves en voorzieningen worden bewust gevormd en onderbouwd met meerjarenplannen. Geldstromen worden gevolgd, er wordt geanticipeerd op toekomstige investeringen. Naast de sturing op geld wordt er gerapporteerd over zaken als leerlingenaantallen, inzet van personeel, leeftijdsopbouw, ziekteverzuim en dergelijke.

Het jaarverslag wordt getoetst door de accountant, ten behoeve van ministerie, gemeenten en overige belanghebbenden.

Consolidatie

Consolidatie heeft betrekking op het integreren van jaarverslagen van meerdere rechtspersonen die financieel en organisatorisch nauw aan elkaar zijn verbonden. Stichting kom Leren had geen financiële verbondenheid met andere rechtspersonen, dus consolidatie is hier niet aan de orde.

Procuratieregeling

Een goed verankerde procuratie is een basisvoorwaarde waar elke organisatie aan moet voldoen, zowel profit als non-profit organisaties. Procuratie geeft kaders voor het aangaan van verbintenissen, het uitvoeren van transacties en het beschikken over banktegoeden. Met andere woorden, wie mag een verbintenis aangaan met een andere organisatie én welke financiële ruimte heeft deze gemachtigde.

Een adequate procuratieregeling geeft duidelijkheid over bevoegdheden en voorkomt fouten en eventueel misbruik.

Ook Stichting kom Leren heeft een procuratieregeling, waarin onder meer de aan de regeling verbonden voorwaarden en een bevoegdhedenmatrix zijn opgenomen. In de bevoegdhedenmatrix wordt voor de verschillende categorieën gevolmachtigden (bestuursleden, schooldirecteuren, administratiekantoor) gedefinieerd welke bevoegdheden en beperkingen gelden. Van elke aangewezen gevolmachtigde is een handtekeningkaart, die intern en bij het administratiekantoor gebruikt wordt om de uitoefening van bevoegdheden te checken.

De procuratieregeling ligt ter inzage in het bestuurskantoor van Stichting kom Leren.

7. Communicatie

In 2017 zijn de plannen zoals deze in 2016 al werden uitgevouwen, verder doorgezet en deels gerealiseerd. Met behulp van een extern communicatiebureau is een traject uitgezet dat volgens twee sporen loopt.

Het eerste spoor betreft het formuleren en ontwikkelen van onze corporate identity. Er is daartoe een aantal ophaalsessies onder diverse geleidingen van de stichting georganiseerd en de resultaten daarvan zijn teruggekoppeld naar het CvB en de werkgroep PR. Het vervolg dat hieraan gegeven gaat worden in 2018 bestaat onder meer uit het ontwikkelen van een profileringskoers.

Het tweede spoor behelst het aanpassen van de communicatie daar waar het de websites van de scholen en de communicatie naar de ouders toe betreft. Momenteel wordt er onderzocht welke partner ons kan helpen bij het ontwikkelen van websites gebaseerd op één systeem en met een look die past bij de huisstijl van de stichting. Daarbij wordt de diversiteit niet uit het oog verloren, maar wel zodanig vormgegeven dat meteen duidelijk is dat een school een kom Leren school is.

Parallel hieraan is voor de scholen in de omgeving van het Savelsbos een brochure gemaakt voor potentiële ouders c.q. kinderen.

8. Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van Stichting kom Leren telt zes leden en was in 2017 als volgt samengesteld:

- dhr. drs. Pascal Breuls (lid)
- dhr. Erwin Debie (lid)
- dhr. drs. Emiel van Helsland (voorzitter tot 17 mei 2017)
- dhr. mr. Marcel Hukkelhoven (lid)
- dhr. Harm Mulder (lid)
- dhr. Paul Vossen (lid en per 17 mei 2017 voorzitter)
- mw. drs. Rieneke van Zutphen (lid per 2 oktober 2017)

De Raad van Toezicht wordt bijgestaan door ambtelijk secretaris mw. Mira Knols.

Op voordracht van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad is Rieneke van Zutphen in 2017 benoemd tot lid van de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht heeft een aantal commissies ingesteld.

Per 31 december 2017 waren deze commissies als volgt samengesteld:

Audit en Control	Pascal Breuls, Erwin Debie
Onderwijs	Marcel Hukkelhoven, Harm Mulder, Rieneke van Zutphen
Identiteit	Erwin Debie, Harm Mulder
Remuneratie	Pascal Breuls, Paul Vossen
Agendacommissie	Pascal Breuls, Paul Vossen

De Raad van Toezicht kent een rooster van aftreden.

Per 31 december 2017 was het volgende rooster van aftreden van kracht:

Lid RvT	Datum benoeming	Einde termijn 1 ^e	Start 2 ^e termijn	Datum herbenoeming* in RvT-vergadering	Einde 2 ^e termijn
Marcel Hukkelhoven	01-01-2014	31-12-2016	01-01-2017	08-12-2016	31-12-2020
Harm Mulder	01-01-2014	31-12-2016	01-01-2017	08-12-2016	31-12-2020
Erwin Debie	01-01-2014	31-12-2017	01-01-2018	19-03-2018	31-12-2021
Pascal Breuls	01-01-2014	31-12-2017	01-01-2018	19-03-2018	31-12-2021
Paul Vossen	01-01-2014	31-12-2015	01-01-2016	13-01-2016 21-06-2017**	31-12-2021
Rieneke van Zutphen	02-10-2017***	31-12-2021	01-01-2022	....-....-.....	31-12-2025

* Een lid van de RvT treedt op grond van de Statuten van de stichting volgens rooster, doch uiterlijk vier jaar na zijn benoeming, af. Een lid is eenmaal herbenoembaar. In nood- en uitzonderingssituaties is een derde termijn mogelijk.

** Benoeming Paul Vossen tot voorzitter RvT.

*** Rieneke van Zutphen is reeds op 1-08-2017 met haar werkzaamheden gestart.

De voorzitter en leden van de Raad van Toezicht ontvangen een vergoeding voor de door hun verrichte toezichthoudende werkzaamheden. Bij de bepaling van de hoogte van deze vergoeding zijn de richtlijnen van de Vereniging van Toezichthouders in

Onderwijsinstellingen en Kinderopvang (VTOI-VTKO) in acht genomen.

Om te bewaken dat de code 'Good Governance' leidend is en blijft bij de uitoefening van zijn toezichthoudende taak en om de eigen professionaliteit te bevorderen heeft de Raad van Toezicht het eigen functioneren op een aantal momenten geëvalueerd. Ook hebben leden van de Raad van Toezicht deelgenomen aan cursussen op het vlak van intern toezicht.

Met het oog op de beoogde verdere professionalisering van de organisatie, zijn de samenwerking met het College van Bestuur en het samenspel tussen Raad van Toezicht en CvB in 2017 onderwerpen van gesprek geweest, zowel binnen de RvT zelf als in gezamenlijke overleggen met het CvB.

Van de vergaderingen van de Raad van Toezicht worden verslagen gemaakt waarin de besprekingen en eventuele besluiten en acties worden vastgelegd.

De Raad van Toezicht constateert dat in 2017 de bedrijfsvoering van de stichting opnieuw een verdere professionalisering te zien heeft gegeven. De raming van de inkomsten en uitgaven zijn betrouwbaar en leiden tot een stabiel financieel beeld.

De Raad van Toezicht heeft na een offerteronde Wijs Accountants aangesteld als accountant voor de jaren 2017 en 2018.

Bij de uitoefening van het toezicht ging de aandacht van de Raad van Toezicht in 2017 vooral uit naar de volgende zaken:

- Inrichting innovatieagenda.
- Begroting 2018.
- Jaarrekening 2016.
- Personele mutaties binnen de Raad van Toezicht, de directies van scholen en het bestuursbureau.
- Plan van aanpak ziekteverzuim.
- Herziening directiestructuur.
- Huisvesting basisscholen / integrale kindcentra.
- Visie Regionale Onderwijskaart PO Zuid-Limburg.
- Personeelsverloop in relatie tot personeelsbeleidsplan.
- Formatieplan.
- Treasurystatuut.
- Samenwerking tussen College van Bestuur en Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.
- Betekenis Regeerakkoord voor stichting.

De Raad van Toezicht heeft in 2017 enkele basisscholen bezocht. Bij de uitoefening van zijn toezichthoudende taak vindt de Raad van Toezicht het namelijk van groot belang om op de hoogte te zijn van de situatie op de basisscholen die onder het gezag van de stichting vallen.

De Raad van Toezicht heeft ook in 2017 tenminste 2 maal overleg gevoerd met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad om de algemene gang van zaken binnen de stichting te bespreken. De gesprekken verliepen in constructieve sfeer. Zoals hiervoor reeds

is aangegeven heeft de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad in 2017 een externe wervingsprocedure doorlopen om te voorzien in de binnen de Raad van Toezicht vacante functie.

De Raad van Toezicht vindt het belangrijk dat er een duidelijke strategische visie op het niveau van de Stichting bestaat en heeft zich mede daarom in 2017 beraden op de vraag op welke wijze contact kan worden gelegd met de stakeholders van de stichting, zoals de onderwijsinspectie, de gemeenten, collega Raden van Toezicht, LVO (Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs) enzovoort. De Raad van Toezicht heeft daartoe de interne startnotitie “naar een actief contact tussen Raad van Toezicht van Stichting kom Leren en externe stakeholders (19 januari 2017)” geschreven. De Raad van Toezicht wil op deze wijze ‘de maatschappij binnen de stichting halen’ en werken aan een duidelijker profiel van de stichting.

In 2018 zal een nieuw strategisch beleidsplan op stichtingsniveau worden opgesteld waarin de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de stichting voor externe en interne stakeholders expliciet aandacht zullen krijgen.

Tot slot spreekt de Raad van Toezicht haar grote waardering uit over de inzet van het College van Bestuur, het personeel en de overige geledingen van Stichting kom Leren in 2017.

Namens de Raad van Toezicht,

Paul Vossen,
voorzitter

9. Medezeggenschap

Stichting kom Leren kent een officiële Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR). Deze is door het bevoegd gezag ingesteld ten behoeve van de medezeggenschap van personeel en ouders in onderwerpen die stichtingsbreed, voor alle scholen, gelden.

In de verslagperiode zijn de volgende documenten onderwerp van gesprek geweest in de GMR, en hebben instemming verkregen of zijn voorzien van een positief advies:

Stappenplan regelen van vervangingen	positief advies	16-3-2017
Bestuursformatieplan 2017-2018	instemming personeel	8-5-2017
Fietsregeling	instemming personeel	27-9-2017
Vakantieregeling 2018-2019	positief advies	12-12-2017

College van Bestuur en de GMR hebben het afgelopen jaar intensief contact gehad en gehouden, bijvoorbeeld door frequent overleg en gezamenlijke studiedagen. In die contacten is uitgebreid gedeeld wat in de organisatie speelt, en zijn gesprekspartners betrokken bij elkaars ontwikkelingen.

10. Financiën

Kengetallen

Het financiële toezicht op de onderwijsinstellingen gebeurt onder meer aan de hand van een set kengetallen. Deze worden vergeleken met een aantal signaalwaarden, die het ministerie van OCW heeft vastgesteld. De financiële kengetallen van de afgelopen 3 jaren van Stichting kom Leren zijn:

Kengetallen	2015	2016	2017	Signaleringsgrens
Weerstandsvermogen	0,29	0,33	0,37	< 0,05
Solvabiliteit 1	0,68	0,63	0,59	< 0,30
Solvabiliteit 2	0,80	0,80	0,81	< 0,30
Rentabiliteit	0,01	0,04	0,02	< 0,00
Liquiditeit	2,44	2,75	2,83	< 0,75

Het weerstandsvermogen (eigen vermogen inclusief onverdeeld resultaat / totale baten inclusief financiële baten) geeft aan in hoeverre een organisatie eventuele financiële tegenvallers op kan vangen. Het weerstandsvermogen bevindt zich de afgelopen jaren ruim boven de signaleringsgrens van <0,05. Er is dus voldoende vermogen om mogelijke klappen in de toekomst op te vangen.

De solvabiliteit geeft inzicht in hoeverre in de toekomst aan de verplichtingen kan worden voldaan. Hierbij maken we onderscheid in solvabiliteit 1 (eigen vermogen / totaal vermogen) en solvabiliteit 2 (eigen vermogen plus voorzieningen) / totaal vermogen) met signaleringsgrenzen van <0,30. De stichting scoort ruim boven de signaleringsgrenzen. Dit betekent dat we voldoende eigen vermogen hebben om aan onze verplichtingen te voldoen.

De rentabiliteit (totaal resultaat / totale baten) geeft inzicht in hoeverre baten en lasten elkaar in evenwicht houden. Conform de ontwikkeling van het resultaat is de rentabiliteit de afgelopen jaren steeds boven de signaleringsgrens van <0,00. Zo lang de lasten gelijk of lager dan de baten zijn zal de signaleringsgrens niet worden overschreden.

De liquiditeit (vlottende activa / kortlopende schulden) geeft aan in hoeverre op korte termijn aan de verplichtingen kan worden voldaan. Als signaleringsgrens hanteert het ministerie <0,75. De liquiditeit van de stichting vertoont al enkele jaren een stijgende lijn, ruim boven de signaleringsgrens. We hebben dus voldoende liquide middelen om onze schulden te betalen.

Naast bovenstaande kengetallen wordt ook wel de huisvestingsratio gehanteerd.

Deze ratio (huisvestingslasten inclusief afschrijving gebouwen & terreinen) / totale lasten) maakt inzichtelijk of er in verhouding niet een te groot deel van de baten aan huisvesting wordt besteed, dus of er voldoende geld aan het primaire onderwijsproces wordt besteed. Onze huisvestingsratio is met 0,12 hoger dan de signaleringswaarde 0,10. Dit is eenmalig en wordt veroorzaakt door een noodzakelijke extra dotatie aan de voorziening onderhoud. In volgende jaren zal er geen extra dotatie zijn, en dus zal ook de huisvestingsratio lager zijn.

Baten en lasten

Hieronder de staat van baten en lasten over 2017:

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
Baten			
(Rijks)bijdragen OCW	20.760.230	19.626.426	20.470.935
Overige overheidsbijdragen	166.683	27.308	121.850
Overige baten	623.919	624.536	541.722
Totaal baten	21.550.832	20.278.270	21.134.507
Lasten			
Personele lasten	16.384.867	17.135.104	16.656.422
Afschrijvingen	195.991	189.058	232.573
Huisvestingslasten	2.650.248	1.360.296	2.008.200
Overige lasten	1.052.170	955.312	865.501
Leermiddelen	735.531	744.153	595.405
Totaal lasten	21.018.807	20.383.923	20.358.101
Saldo baten en lasten	532.025	-105.653	776.406
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	116.523	132.500	133.975
Financiële lasten	139.273	19.500	-4.194
Totaal financiële baten en lasten	-22.750	113.000	138.169
Resultaat baten en lasten	509.275	7.347	914.575

Gang van zaken gedurende het verslagjaar

Stichting kom Leren sluit 2017 af met een positief exploitatieresultaat van € 509.275, terwijl in de begroting uit werd gegaan van een resultaat van € 7.347. De baten waren 6,3% hoger en de lasten 3,1% hoger dan begroot.

Baten:

Het bevoegd gezag ontvangt personele bekostiging per schooljaar, de vergoeding voor materiële instandhouding per kalenderjaar, gebaseerd op het aantal leerlingen per 1 oktober van het voorgaande jaar. De financiële verslaggeving is gebaseerd op het kalenderjaar. Door de daling van het aantal leerlingen veranderen ook de baten. Om een gezond financieel resultaat te blijven realiseren is kostenbeheersing van belang. In de praktijk komt dat vooral neer op het tijdig aanpassen van de personele verplichtingen aan de inkomsten.

De realisatie wijkt in een aantal gevallen af van de begroting. De voornaamste afwijkingen:

- De Rijksbijdragen van het ministerie van OCW waren € 775.689 hoger dan begroot. Bij de opmaak van de begroting waren de exacte leerlingaantallen nog niet bekend en zijn de vergoedingen berekend op basis van een prognose. Daarnaast hebben ook tussentijdse bijstellingen van de bekostiging plaatsgevonden. En wij ontvingen bijzondere bekostiging voor de eerste opvang van asielzoekers en vreemdelingen voor € 414.933 op basis van 4 teldatums. Het verloop van deze aantallen is zo grillig en onvoorspelbaar, dat deze inkomsten niet in de begroting waren opgenomen.
- Ook onder de kop rijksbijdragen: de uitkering van het SWV Passend Onderwijs is met

ingang van schooljaar 2017-2018 verhoogd, de vergoeding was € 156.602 meer dan begroot.

- Overige overheidsbijdragen: de ontvangen gemeentelijke subsidies waren € 139.375 hoger dan begroot, ze waren bij het opstellen van de begroting deels onzeker en daarom niet opgenomen.

Lasten:

Zoals gezegd is kostenbeheersing van groot belang. In de praktijk komt dat vooral neer op het tijdig aanpassen van de structurele verplichtingen aan de structurele inkomsten. Gezien het feit dat de personele lasten onze grootste kostenfactor is, is sturing op de formatie het belangrijkste element in de kostenbeheersing.

In onderstaand overzicht het aandeel van de personele lasten in de totale lasten:

jaar	aandeel
2017	78,0%
2016	81,8%
2015	83,8%

Het aandeel van de personele lasten in de totale lasten was 78%, dus lager dan voorgaande jaren. Deze situatie is eenmalig en wordt veroorzaakt door een noodzakelijke extra dotatie aan de voorziening onderhoud. Desondanks realiseerden we met name aan het begin van schooljaar 2017-2018 een toename van het totaal aantal fte's.

Ook bij de lasten wijkt de realisatie in een aantal gevallen af van de begroting. De voornaamste afwijkingen:

- De kosten van lonen en salarissen minus uitkeringen VVF en UWV waren € 263.660 lager dan begroot. Met ingang van schooljaar 2017-2018 zetten we meer personeel in, maar door de aanname van jong personeel zijn de gemiddelde salariskosten lager.
- Overige personele lasten waren € 486.577 lager dan begroot. De kosten van inhuur van externen, projectmanagement, personele risico's waren lager. Scholen hebben, nadrukkelijk daarin gestimuleerd, meer uitgegeven aan nascholing. Daarnaast is een naheffing van het vervangingsfonds over 2016 ten laste van deze post gebracht.
- De huisvestingslasten waren € 1.289.95 hoger dan begroot. Op een aantal locaties zijn noodzakelijke achterstallige bouwkundige klussen uitgevoerd die niet in de meerjaren onderhoudsplannen waren opgenomen. Daarnaast was naar aanleiding van de geactualiseerde meerjaren onderhoudsplannen een extra dotatie van € 927.686 aan de onderhoudsvoorziening nodig.
- De overige lasten waren € 96.858 hoger dan begroot, vooral door de advies- en uitvoeringskosten van de gedurende het jaar gestarte communicatiecampagne, die in de begroting nog niet was voorzien.

Financiële baten en lasten:

- De bankrente op betaal- en spaarrekeningen is in 2017 nog verder gedaald tot nagenoeg 0%. De baten bestaan dan ook voornamelijk uit couponrente van onze beleggingen.
- Het verschil tussen begroting en realisatie betreft voornamelijk € 116.222 ongerealiseerd koersresultaat. Dit is een virtueel resultaat, dat jaarlijks in de

realisatie moet worden opgenomen, maar dat sterk afhankelijk is van de beursontwikkelingen. Het werkelijke koersresultaat wordt pas gerealiseerd bij verkoop van betreffende fondsen. Door de hoofdsomgarantie van onze beleggingen is het risico uiteindelijk zeer beperkt. Wij gaan hier uitgebreider op in de paragraaf Treasury op pagina 38.

Balans

De balans per 31 december 2017 is als volgt:

ACTIVA		31-12-2017	31-12-2016	mutatie
Vaste activa:	Materiële vaste activa	€ 1.904.714	€ 920.446	107%
	Financiële vaste activa	€ 4.492.122	€ 4.477.238	0%
Vlottende activa:	Vorderingen	€ 1.371.204	€ 1.542.124	-11%
	Effecten	€ 60.831	€ 171.501	-65%
	Liquide middelen	€ 5.824.074	€ 4.881.588	19%
Totale activa:		€ 13.652.945	€ 11.992.897	14%

PASSIVA		31-12-2017	31-12-2016	mutatie
Eigen vermogen (inclusief reserves)		€ 8.082.317	€ 7.573.042	7%
Voorzieningen		€ 3.010.361	€ 2.024.404	49%
Schulden op korte termijn		€ 2.560.267	€ 2.395.451	7%
Totale passiva:		€ 13.652.945	€ 11.992.897	14%

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen zijn middelen om op het juiste, noodzakelijke moment te kunnen inzetten om de kwaliteit van onderwijs, personeel en faciliteiten te garanderen. Onderstaand een overzicht per 31 december 2017 van de reserves en voorzieningen.

Reserves en voorzieningen	2017 totaal	2017 per leerling	2016 totaal	2016 per leerling
aantal leerlingen		3533		3620
stichtingskapitaal	€ 227	€ 0	€ 227	€ 0
algemene reserve	€ 3.084.307	€ 873	€ 4.149.134	€ 1.146
bestemmingsreserves	€ 4.997.783	€ 1.415	€ 3.423.681	€ 946
totaal reserves	€ 8.082.317	€ 2.288	€ 7.573.042	€ 2.092
voorzieningen	€ 3.010.361	€ 852	€ 2.024.404	€ 559
totaal reserves en voorzieningen	€ 11.092.678	€ 3.140	€ 9.597.446	€ 2.651

De aantallen leerlingen zijn gebaseerd op de teldatums 1-10-2016 en 1-10-2017.

Het saldo aan reserves en voorzieningen neemt toe tot € 11.092.678. Het aantal leerlingen daalt met 2,4 %. Het bedrag aan reserves en voorzieningen omgerekend per leerling stijgt met € 488 tot € 3.140.

Reserves:

De algemene reserve bedraagt € 3.084.307. Dit is € 873 per leerling.

De bestemmingsreserves (voor P&A, Risicofonds en niet-subsidiabele gelden) bedragen € 4.997.783. Dit is € 1.415 per leerling.

Voorzieningen:

Er is een personele voorziening voor jubilea van € 321.371.

De personele voorziening voor duurzame inzetbaarheid is vrijgevallen naar de staat van baten en lasten.

De onderhoudsvoorziening is gebaseerd op de meerjaren onderhoudsplannen van de scholen, met het doel om een adequate staat van onderhoud van de gebouwen te kunnen blijven financieren, en bedraagt € 2.688.990. In 2017 was een extra dotatie van € 927.686 nodig vanwege de opgestelde nieuwe meerjaren onderhoudsplannen, en onze veranderde verplichtingen betreffende onderhoud van de locatie Op de Cour.

Risicobeheersing

Voor een beschrijving van dit onderwerp verwijzen we naar hoofdstuk 6 Governance.

Treasury

Stichting kom Leren heeft een jaarlijkse omzet van ongeveer 21,5 miljoen euro en reserves voor ongeveer 8 miljoen euro. Deze middelen moeten op verantwoorde wijze worden beheerd, zodat een goed financieel resultaat en het voortbestaan van de instelling is verzekerd. Dit wordt onder meer gewaarborgd door het opstellen van het treasurystatuut, een verantwoording van het treasurybeleid in het jaarverslag, en risicomijdende beleggingen.

Het treasurystatuut van de stichting is gebaseerd op de Regeling “Beleggen, lenen en derivaten OCW 2016” van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In deze regeling wordt het kader gesteld waarbinnen onderwijsinstellingen voor onderwijs hun financierings- en beleggingsbeleid inrichten en organiseren. De Regeling geeft een aantal voorschriften en instrumenten, met als uitgangspunt dat de toegekende publieke middelen risicomijdend worden beheerd.

Het treasurystatuut wordt vastgesteld door de Raad van Toezicht en uitgevoerd door het College van Bestuur. De interne volmachten tot het aangaan en/of beëindigen van verplichtingen zijn geregeld in de procuratieregeling van de stichting, zie elders in dit hoofdstuk.

Beleggingen vragen om de nodige expertise, en daarom heeft Stichting kom Leren het vermogensbeheer voor wat betreft beleggen uitbesteed aan een tweetal professionele vermogensbeheerders, te weten Bank ten Cate & Cie en Rabobank. De bevoegdheid en beperkingen van de vermogensbeheerders zijn vastgelegd in een overeenkomst. De fondsen waarin wordt belegd, staan op naam van Stichting kom Leren.

Het College van Bestuur doet jaarlijks, in het jaarverslag, verslag van het beleggingsbeleid. De externe accountant zal bij de controle van de jaarrekening toetsen of de door de

vermogensbeheerder namens de stichting gedane beleggingen in overeenstemming zijn met de ministeriële richtlijnen.

De risico's verbonden aan financiële posities zijn debiteurenrisico, renterisico en intern liquiditeitsrisico. Debiteurenrisico is het risico dat belegde middelen niet worden terugontvangen. Dit risico wordt beperkt door liquide middelen alleen onder te brengen binnen de kaders van bovengenoemde regeling. Zo is bijvoorbeeld een van de vereisten uit de regeling een hoofdsomgarantie.

Renterisico is het risico niet tijdig kunnen inspelen op ontwikkelingen in het algemene renteniveau. Dit speelt men name bij lang vastgezette middelen. Dit risico wordt beperkt door een spreiding aan te brengen in fondsen en einddatums van de beleggingen.

Intern liquiditeitsrisico is het risico dat te veel middelen zijn vastgezet waardoor de organisatie niet kan voldoen aan haar verplichtingen. Dit risico wordt beperkt door het opstellen van een liquiditeitsbegroting, een passende verdeling over spaarrekeningen en beleggingen, en spreiding van einddatums van beleggingen. In uiterst geval kunnen fondsen tussentijds worden verkocht, echter gezien het risico op een negatief koersresultaat moet dit zo veel mogelijk worden vermeden.

In de administratie wordt een scheiding aangebracht in publieke (overheid) en private (ouders) middelen. Het beleid met betrekking tot beleggen en belenen heeft betrekking op beide soorten middelen.

Voor de waardering van effecten zijn de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ) van toepassing. Eventuele koersresultaten worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Het overzicht van de twee obligatieportefeuilles in ons bezit op 31 december 2017:

Obligaties				
<i>Omschrijving</i>	<i>Aantal</i>	<i>Koers</i>	<i>Valutakoers</i>	<i>Waarde €</i>
ABN AMRO 13/23 2,5%	37.000	111,856%	-	41.386,54
Danske Bank 2016/2023 0,75%	100.000	101,378%	-	101.378,05
Dexia CLF 2016/2023 0,75%	100.000	102,717%	-	102.716,50
European Union 2011/2021 2,75%	150.000	111,201%	-	166.801,28
Lloyds Banking 2010/2020 4%	150.000	111,337%	-	167.004,90
Nederland 2012/2022 2,25%	140.000	111,298%	-	155.817,20
Nederland 2014/2024 2%	100.000	112,43%	-	112.429,65
Nordea Bank 2012/2019 2,25%	130.000	103,548%	-	134.612,79
Rabobank Nederland 2007/2022 4,75%	125.000	119,992%	-	149.989,56
Rabobank Nederland 2013/2023 2,375%	150.000	110,562%	-	165.842,25
Societe General 2016/2021 0,125%	100.000	99,796%	-	99.796,00
Totaal obligaties				€ 1.397.774,72

	Naam	Valuta	Koers	in euro Marktwaarde	%Mw
<i>Obligaties</i>					
100.000	4.75% ALLIANZ FINANCE II 22 jul 2019	€	107,71	107.710,00	3,5
180.000	3.375% AUTOBAHN SCHNELL 22 sep 2025	€	121,87	219.366,00	7,1
230.000	3.875% BANK NED. GEM. 26 mei 2023	€	120,32	276.736,00	8,9
130.000	2% BASF 5 dec 2022	€	108,72	141.336,00	4,6
308.000	4% BELGIE 28 mrt 2022	€	118,09	363.717,20	11,8
100.000	2.375% DAIMLER AG 12 sep 2022	€	109,50	109.500,00	3,5
150.000	2.375% DEUTSCHE BOERSE 5 okt 2022	€	110,34	165.510,00	5,3
270.000	3.5% FRANCE OAT 25 apr 2026	€	125,69	339.363,00	11,0
125.000	3.875% LINDE FINANCE 1 jun 2021	€	113,30	141.625,00	4,6
225.000	1.75% NEDERLAND 15 jul 2023	€	109,91	247.297,50	8,0
15.000	1.75% NESTLE FINANCE INTL 12 sep 2022	€	107,33	16.099,50	0,5
330.000	3% NWB 16 nov 2023	€	116,33	383.889,00	12,4
195.000	3.625% OEBB INFRASTRUKTUR AG 13 jul 2021	€	112,16	218.712,00	7,1
195.000	4.125% RABOBANK 14 jan 2020	€	108,48	211.536,00	6,8
100.000	4.15% REPUBLIC OF AUSTRIA 15 mrt 2037	€	151,95	151.950,00	4,9
				<u>3.094.347,20</u>	<u>100,0</u>

De financiële vaste activa zijn toegenomen van € 4.477.238 naar € 4.492.122.

De waarde van de totale beleggingsportefeuille (vastrentende waarden en de saldi op de beleggingsrekeningen) op 31 december van de afgelopen drie jaren:

jaar	totaal
2015	€ 4.719.241
2016	€ 4.853.291
2017	€ 4.834.840

11. Continuïteitsparagraaf

Algemeen

De begroting 2018 is opgesteld als onderdeel van een meerjarenbegroting voor de jaren 2018 tot en met 2021. Deze is formeel goedgekeurd door de Raad van Toezicht.

Onderdelen van deze begroting zijn:

- Inkomstenbegroting
- Loonkostenbegroting
- Materiële begroting (overige kosten)
- Investeringsbegroting en Meerjaren onderhoud

Aan de basis voor de **inkomstenbegroting** staat de telling van de aantallen leerlingen, verdeeld over onderbouw en bovenbouw, per 1 oktober 2017. Deze aantallen, in combinatie met de leerling prognoses voor de komende jaren, bepalen het leeuwendeel van de inkomsten.

Voor de prognose van de leerlingenaantallen in de komende jaren gaan wij conform de goedgekeurde meerjarenbegroting uit een gemiddelde daling van 2,5% per jaar. Wij zien overigens de laatste jaren een afvlakking van de daling in leerlingenaantallen. Dit geldt voor de stichting in totaal, echter tussen de ontwikkelingen in de individuele scholen zijn verschillen: er zijn scholen met een daling van het aantal leerlingen, er zijn ook scholen waar het leerlingenaantal toeneemt. In de laatste situatie schuil voor ons een risico: wanneer is splitsing van groepen en extra personele inzet nodig, terwijl daar in eerste instantie nog geen financiële bekostiging voor is.

De prognose voor de leerlingenaantallen:

	2017 1 okt 2016	2018 1 okt 2017	2019 1 okt 2018	2020 1 okt 2019	2021 1 okt 2020
Leerlingaantallen	3.620	3.533	3.445	3.359	3.275

De **loonkostenbegroting** is opgesteld op basis van de verwachte aantallen medewerkers, met kosten op medewerker niveau, en rekening houdend met eventuele periodieken en/of toeslagen. Bij opmaak van deze begroting is ook zoveel mogelijk rekening gehouden met bekende wijzigingen in premies.

De prognose voor de aantallen medewerkers:

	2017	2018	2019	2020	2021
Personeelsaantallen OP (fte)	197,4	184,6	180,5	176,9	173,2
Personeelsaantallen OOP (fte)	13	13	13	13	13
Personeelsaantallen DIR (fte)	15,7	15,7	15,7	15,7	15,7
Totaal fte's	226,1	213,3	209,2	205,6	201,9

Bij de **Investeringsbegroting en Meerjaren onderhoud** houden we rekening met de opgestelde meerjaren investeringsplannen (onderwijsleerprogramma, ICT en inventaris) en meerjaren onderhoudsplannen (huisvesting) zoals die voor alle scholen voor een reeks van jaren zijn opgesteld, en periodiek worden geactualiseerd, het meest recent in 2017.

We verwachten in 2018 investeringen in OLP, ICT en inventaris voor circa € 611.950. Dit is de voortzetting van het project dat in 2017 is gestart om de gehele ICT omgeving te upgraden, zie pagina's 17 en 26 van dit bestuursverslag. Het totale ICT project omvat 1,6 miljoen, waarvan al € 842.528 in 2017 is uitgegeven, het restant gebeurt in 2018. Het betreft voornamelijk digitale leermiddelen met een afschrijvingstermijn van 5 jaar, en wordt volledig gefinancierd vanuit de reguliere exploitatie.

Daarnaast staat een onttrekking aan de onderhoudsvoorziening gepland voor € 456.203.

De **Materiële begroting** is opgesteld op basis van historische gegevens, lopende contractprijzen, zo betrouwbaar mogelijke inschattingen en indexeringen.

Meerjaren exploitatiebegroting

Op basis van het bovenstaande ontstaat de volgende exploitatiebegroting voor de komende jaren:

	2017	2018	2019	2020	2021
3. Baten					
3.1 Rijksbijdragen	20.760.230	21.723.450	20.740.938	20.192.766	19.909.577
3.2 Overige overh.bijdragen en -subs.	166.683	-	-	-	-
3.5 Overige baten	623.919	374.615	323.077	321.164	320.200
totaal baten	21.550.832	22.098.065	21.064.015	20.513.930	20.229.777
4. Lasten					
4.1 Personeelslasten	16.384.867	18.214.978	17.622.947	17.092.062	16.827.448
4.2 Afschrijvingen	195.991	298.716	273.716	273.716	273.716
4.3 Huisvestingslasten	2.650.248	2.490.788	2.519.257	2.534.569	2.549.880
4.4 Overige lasten	1.787.701	839.447	827.626	784.442	733.885
totaal lasten	21.018.807	21.843.929	21.243.546	20.684.789	20.384.929
Saldo baten en lasten	532.025	254.136	179.531-	170.859-	155.152-
5. Financiële baten en lasten					
financiële baten	116.523	106.000	100.000	100.000	100.000
financiële lasten	139.273	-	-	-	-
Saldo financiële baten en lasten	22.750-	106.000	100.000	100.000	100.000
Resultaat	509.275	360.136	79.531-	70.859-	55.152-
Innovatieproject	-	400.000-	400.000-	400.000-	400.000-
Netto resultaat	509.275	39.864-	479.531-	470.859-	455.152-

Meerjaren balansprognose

Uit de meerjaren exploitatiebegroting vloeit de volgende balansprognose voor de komende jaren voort:

	2017	2018	2019	2020	2021
1. Activa					
1.1 Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-
1.2 Materiële vaste activa	1.904.714	2.217.948	2.297.082	2.529.216	2.438.800
1.3 Financiële vaste activa	4.492.122	4.200.000	4.200.000	3.900.000	3.500.000
<i>Vaste activa</i>	<i>6.396.836</i>	<i>6.417.948</i>	<i>6.497.082</i>	<i>6.429.216</i>	<i>5.938.800</i>
1.5 Vorderingen	1.371.204	1.300.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000
1.6 Effecten	60.831	243.323	379.000	628.000	1.140.000
1.7 Liquide middelen	5.824.074	5.505.193	4.782.815	4.133.135	3.713.818
<i>Vlottende activa</i>	<i>7.256.109</i>	<i>7.048.516</i>	<i>6.461.815</i>	<i>6.061.135</i>	<i>6.153.818</i>
Totale Activa	13.652.945	13.466.464	12.958.897	12.490.351	12.092.618
<i>waarvan gebouwen en terreinen</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>cumulatieve aanschafwaarde MVA (excl. G&T)</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
2. Passiva					
2.1 Eigen vermogen	8.082.317	8.042.453	7.562.922	7.092.063	6.636.911
2.2 Voorzieningen	3.010.361	3.028.560	3.045.975	3.048.288	3.105.707
2.3 Langlopende schulden	-	-	-	-	-
2.4 Kortlopende schulden	2.560.267	2.395.451	2.350.000	2.350.000	2.350.000
Totale Passiva	13.652.945	13.466.464	12.958.897	12.490.351	12.092.618
<i>waarvan privaat vermogen</i>	<i>348.235</i>	<i>340.000</i>	<i>340.000</i>	<i>340.000</i>	<i>340.000</i>

Qua contractactiviteiten zal er de komende jaren niet veel wijzigen t.o.v. 2017, het gaat om de verhuur van (gym) lokalen (aan bv. kinderopvang en plaatselijke verenigingen) en de detachering van 1 directeur aan OBS Mesch. De ouderbijdrages zijn nog een extra geldstroom vanuit derden, deze zal elk jaar licht dalen omdat het leerlingenaantal daalt.

Kengetallen

Op basis van bovenstaande balansprognose ontstaan de volgende ontwikkelingen in de financiële kengetallen. Ter vergelijking vermelden wij ook de door het ministerie van OCW gedefinieerde signaleringgrenzen:

Kengetallen	2017	2018	2019	2020	2021	Signaleringsgrens
Weerstandvermogen	0,37	0,36	0,35	0,34	0,32	< 0,05
Solvabiliteit 1	0,59	0,60	0,58	0,57	0,55	< 0,30
Solvabiliteit 2	0,81	0,82	0,82	0,81	0,81	< 0,30
Rentabiliteit	0,02	0,00	-0,02	-0,02	-0,02	< 0,00
Liquiditeit	2,83	2,94	2,75	2,58	2,62	< 0,75

Stichting kom Leren is momenteel financieel gezond en in control. Op basis van bovenstaande prognoses zal dit ook de komende jaren zo zijn. Uiteraard blijft het zaak de ontwikkelingen voortdurend nauw te volgen, en het beleid waar nodig bij te sturen. Hierover zullen wij in volgend jaarverslagen rapporteren.

Ons uitgangspunt is én blijft:

“Kwalitatief goed onderwijs, waarbij we de eigenheid van ieder kind niet uit het oog verliezen.”

Deel B: Jaarrekening

INHOUDSOPGAVE JAARREKENING

A	BESTUURSVERSLAG	PAGINA
	Bestuursverslag	1
	Financiële positie	45
	Resultaat	46
	Kengetallen	47
B	JAARREKENING	
B1	Grondslagen voor de jaarrekening	48
B2	Balans per 31 december 2017	52
B3	Staat van baten en lasten 2017	54
B4	Kasstroomoverzicht 2017	55
B5	Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	
1.2	Materiële vaste activa	56
1.3	Financiële vaste activa	57
1.5	Vorderingen	57
1.6	Effecten	57
1.7	Liquide middelen	57
2.1	Eigen vermogen	58
2.2	Voorzieningen	58
2.4	Kortlopende schulden	59
	Model G: verantwoording subsidies OCW	60
	Gebeurtenissen na balansdatum	61
B6	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	62
B8	Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	
3.1	(Rijks)bijdragen OCW	63
3.2	Overige overheidsbijdragen	63
3.5	Overige baten	63
4.1	Personele lasten	64
4.2	Afschrijvingslasten	64
4.3	Huisvestingslasten	65
4.4	Overige instellingslasten	65
4.4	Leermiddelen	65
5	Financiële baten en lasten	66
	WNT	67
	(Voorstel) bestemming resultaat baten en lasten	68
	Overzicht verbonden partijen	69
C	OVERIGE GEGEVENS	
C1	Controleverklaring	70
	BIJLAGE(N)	
D1	Gegevens over de rechtspersoon	74

Financiële positie 2017

Ter analyse van de financiële positie dient de volgende opstelling, welke is gebaseerd op de gegevens uit de balansen:

Vergelijkend balansoverzicht

	31-12 2017		31-12 2016	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
Activa				
Materiële vaste activa	1.905	14,0%	920	7,7%
Financiële vaste activa	4.492	32,9%	4.477	37,3%
Vorderingen	1.371	10,0%	1.542	12,9%
Effecten	61	0,4%	172	1,4%
Liquide middelen	5.824	42,7%	4.882	40,7%
	<u>13.653</u>	<u>100,0%</u>	<u>11.993</u>	<u>100,0%</u>
Passiva				
Eigen vermogen	8.082	59,2%	7.573	63,1%
Voorzieningen	3.010	22,0%	2.024	16,9%
Langlopende schulden	-	0,0%	-	0,0%
Kortlopende schulden	2.560	18,8%	2.395	20,0%
	<u>13.653</u>	<u>100,0%</u>	<u>11.993</u>	<u>100,0%</u>

Resultaat

Het resultaat over 2017 bedraagt € 509.275 tegenover € 914.575 over 2016.
 De resultaten over beide jaren kunnen als volgt worden samengevat:

	Realisatie 2017 <u>x € 1.000</u>	Begroting 2017 <u>x € 1.000</u>	Realisatie 2016 <u>x € 1.000</u>
Baten			
(Rijks)bijdragen OCW	20.760	19.626	20.471
Overige overheidsbijdragen	167	27	122
Overige baten	624	625	542
Totaal baten	<u>21.551</u>	<u>20.278</u>	<u>21.135</u>
Lasten			
Personele lasten	16.385	17.135	16.656
Afschrijvingen	196	189	233
Overige lasten	4.438	3.060	3.469
Totaal lasten	<u>21.019</u>	<u>20.384</u>	<u>20.358</u>
Saldo baten en lasten	<u>532</u>	<u>-106</u>	<u>777</u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten en lasten	-23	113	138
Resultaat baten en lasten	<u>509</u>	<u>7</u>	<u>915</u>

Kengetallen

Met de kengetallen kan de financiële toestand van de stichting worden beoordeeld en gemeten.
 De kengetallen geven de toestand op 31 december weer, er is dus sprake van een momentopname.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Liquiditeit <i>(vlottende activa/kortlopende schulden)</i>	2,83	2,75
Solvabiliteit 1 <i>(eigen vermogen (excl. Voorzieningen) / totaal passiva * 100%)</i>	0,59	0,63
Solvabiliteit 2 <i>(eigen vermogen (incl. Voorzieningen) / totaal passiva * 100%)</i>	0,81	0,80
Rentabiliteit <i>(saldo gewone bedrijfsvoering / totale baten * 100%)</i>	0,02	0,04
Weerstandvermogen <i>(eigen vermogen / totale baten * 100%)</i>	0,37	0,33
Personele lasten / totale lasten	0,78	0,82
Materiële lasten / totale lasten	0,22	0,18
Kapitalisatiefactor <i>(balanstotaal -/- bw geb&terr) / (totaal baten + fin.baten)</i>	0,63	0,56

B1 Grondslagen voor de jaarrekening

Toelichting op de (geconsolideerde) balans en winst-en-verliesrekening

1. Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

Stichting kom Leren is het bevoegd gezag en de activiteiten bestaan uit het verzorgen van primair onderwijs in de regio Maastricht en Heuvelland.

1.2 Continuïteit

Het eigen vermogen van Stichting kom Leren bedraagt per 31 december 2017 € 8.082.317.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

1.3 Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Stichting kom Leren is feitelijk gevestigd op Oranjeplein 201, 6224 KV te Maastricht en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 59649097.

1.7 Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van jaarrekeningen vormt het bestuur van het bevoegd gezag zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Deze schattingen worden herzien in de periode van herziening en toekomstige perioden.

1.12 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

2. Algemene grondslagen

2.1 Algemeen

De (geconsolideerde) jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (Rjo), de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

2.4 Financiële instrumenten

De effecten opgenomen onder de financiële vaste activa en de vlottende activa, voor zover deze betrekking hebben op de handelsportefeuille of met betrekking tot eigen-vermogensinstrumenten buiten de handelsportefeuille, alsmede derivaten met een onderliggende beursgenoteerde waarde, worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Alle overige in de balans opgenomen financiële instrumenten zijn gewaardeerd tegen de (geamortiseerde) kostprijs.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Indien niet direct een betrouwbare reële waarde is aan te wijzen, wordt de reële waarde benaderd door deze af te leiden uit de reële waarde van bestanddelen of van een soortgelijk financieel instrument, of met behulp van waarderingsmodellen en waarderingsstechnieken. Hierbij wordt gebruikgemaakt van recente gelijksoortige 'at arm's length'-transacties, van de DCF-methode (contante waarde van kasstromen) en/of van optiewaarderingsmodellen, rekening houdend met specifieke omstandigheden.

3. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

3.2 Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor verplichtingen tot herstel na afloop van het gebruik van het actief (ontmantelingskosten) wordt een voorziening getroffen voor het verwachte bedrag op het moment van activering. Dit bedrag wordt verwerkt als onderdeel van de boekwaarde van het actief waartegenover voor het gehele bedrag een voorziening wordt gevormd.

Indien grond gekocht is met opstellen, met de intentie de opstellen te slopen of teniet te laten gaan en vervolgens op de grond nieuwbouw te realiseren, dan maken de eventuele boekwaarde van de opstellen en de gemaakte sloopkosten deel uit van de verkrijgingsprijs van de grond.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

3.6 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

3.8 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.9 Eigen vermogen

3.9.1 Algemene reserve

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht. De algemene reserve wordt beschouwd als publieke middelen.

3.9.3 Overige bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve personeel (voorheen P&A - beleid) is bedoeld als reserve voor personele uitgaves in de toekomst, die niet uit de dan toegekende subsidies kunnen worden betaald.

De bestemmingsreserve risicofonds is gevormd met als doel de kosten van toekomstige personele risico's op te vangen.

3.10 Voorzieningen

3.10.1 Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van actuariële grondslagen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

3.10.4 Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met de blijfkans. Bij het contant maken is de marktrente van hoogwaardige ondernemingsobligaties ad 2,50 % (2016: 2,50 %) als disconteringsvoet gehanteerd.

3.10.5 Voorziening groot onderhoud gebouwen

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

3.12 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

4. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

4.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop ze betrekking hebben.

4.2 Rijksbijdragen

Onder de Rijksbijdragen OCW/EZ worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW/EZ. Tevens worden hier de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage verantwoord.

De ontvangen (normatieve) Rijksbijdragen en de niet geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoordt in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

4.3 Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door de Gemeente, Provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

4.4. Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, Gemeenten, Provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

4.5 Personeelsbeloningen

4.5.1 Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

4.5.2 Pensioenen

Stichting kom Leren heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Zie ook de grondslagen voor waardering van activa en passiva, bij Pensioenvoorziening.

4.6 Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

4.7 Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

4.8 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingsschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

5. Financiële instrumenten en risicobeheersing

5.1.2 Rente- en kasstroomrisico

Stichting kom Leren loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteaftrek loopt Stichting kom Leren risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Stichting kom Leren risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

Met betrekking tot bepaalde vastrentende schulden (achtergestelde leningen) heeft Stichting kom Leren renteswaps gecontracteerd, zodat zij variabele rente ontvangt en vaste rente betaalt.

5.2 Liquiditeitsrisico

Stichting kom Leren maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk, worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

B2 Balans per 31 december 2017

Activa	2017		2016	
	€	€	€	€
Vaste Activa				
Materiële vaste activa				
Inventaris en apparatuur	1.644.568		768.146	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	<u>260.146</u>		<u>152.300</u>	
		1.904.714		920.446
Financiële vaste activa				
Effecten	<u>4.492.122</u>		<u>4.477.238</u>	
		4.492.122		4.477.238
Vlottende activa				
Vorderingen				
Debiteuren	25.457		-	
Ministerie van OCW	972.429		1.000.621	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>373.318</u>		<u>541.503</u>	
		1.371.204		1.542.124
Effecten	<u>60.831</u>		<u>171.501</u>	
		60.831		171.501
Liquide middelen				
Kas	3.646		6.170	
Tegoeden op bank- en girorekeningen	2.047.926		2.184.787	
Deposito's	3.500.303		2.496.078	
Overige liquide middelen	<u>272.199</u>		<u>194.553</u>	
		5.824.074		4.881.588
TOTAAL ACTIVA		<u>13.652.945</u>		<u>11.992.897</u>

Passiva	2017		2016	
	€	€	€	€
Eigen vermogen				
Bestuursvermogen	227		227	
Algemene reserve	3.084.307		4.149.134	
Bestemmingsreserves (publiek en privaat)	<u>4.997.783</u>		<u>3.423.681</u>	
		8.082.317		7.573.042
Voorzieningen				
Onderhoudsvoorziening	2.688.990		1.698.565	
Overige voorzieningen	<u>321.371</u>		<u>325.839</u>	
		3.010.361		2.024.404
Kortlopende schulden				
Crediteuren	396.669		302.415	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	720.044		712.665	
Schulden terzake van pensioenen	191.021		158.427	
Overige kortlopende schulden	314.111		304.268	
Overige overlopende passiva	<u>938.422</u>		<u>917.676</u>	
		2.560.267		2.395.451
TOTAAL PASSIVA		<u>13.652.945</u>		<u>11.992.897</u>

B3 Staat van Baten en Lasten 2017

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
Baten			
(Rijks)bijdragen OCW	20.760.230	19.626.426	20.470.935
Overige overheidsbijdragen	166.683	27.308	121.850
Overige baten	623.919	624.536	541.722
Totaal baten	21.550.832	20.278.270	21.134.507
Lasten			
Personele lasten	16.384.867	17.135.104	16.656.422
Afschrijvingen	195.991	189.058	232.573
Huisvestingslasten	2.650.248	1.360.296	2.008.200
Overige lasten	1.052.170	955.312	865.501
Leermiddelen	735.531	744.153	595.405
Totaal lasten	21.018.807	20.383.923	20.358.101
Saldo baten en lasten	532.025	-105.653	776.406
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	116.523	132.500	133.975
Financiële lasten	139.273	19.500	-4.194
Totaal financiële baten en lasten	-22.750	113.000	138.169
Resultaat baten en lasten	509.275	7.347	914.575

B4 Kasstroom 2017

	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		532.025		776.406
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen	195.991		198.980	
Mutaties voorzieningen	<u>985.957</u>		<u>774.234</u>	
		1.181.948		973.214
Verandering in vlottende middelen				
- Vorderingen	170.921		-259.209	
- Effecten	110.670		264.555	
- Kortlopende schulden	<u>164.816</u>		<u>443.005</u>	
		<u>446.407</u>		<u>448.351</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		2.160.380		2.197.971
Ontvangen interest	116.523		133.975	
Betaalde interest	<u>-139.273</u>		<u>4.194</u>	
		<u>-22.750</u>		<u>138.169</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		2.137.630		2.336.140
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiele vaste activa	-1.180.259		-135.075	
Desinvesteringen in materiele vaste activa	0		33.593	
Investerings financiële vaste activa	-614.130		-747.561	
Desinvesteringen financiële vaste activa	<u>599.246</u>		<u>358.756</u>	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-1.195.143		-490.287
Overige balansmutaties		0		0
Mutatie liquide middelen		<u><u>942.486</u></u>		<u><u>1.845.853</u></u>
Beginstand liquide middelen	4.881.588		3.035.735	
Mutatie liquide middelen	<u>942.486</u>		<u>1.845.853</u>	
Eindstand liquide middelen		<u><u>5.824.074</u></u>		<u><u>4.881.588</u></u>

B5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans per 31 december 2017

Activa

Vaste activa

	31-12 2017	31-12 2016
	€	€
1.2 Materiële vaste activa		
Inventaris en apparatuur	1.644.568	768.146
Leermiddelen	255.717	146.741
Vervoermiddelen	4.429	5.559
	<u>1.904.714</u>	<u>920.446</u>

	Inventaris en apparatuur	Leermiddelen	Vervoermiddelen	Totaal
	€	€	€	€
<i>Boekwaarde</i>				
<i>31-12-2016</i>				
Aanschafwaarde	2.648.756	177.417	12.800	2.838.973
Cumulatieve afschrijvingen	-1.880.610	-30.676	-7.241	-1.918.527
	<u>768.146</u>	<u>146.741</u>	<u>5.559</u>	<u>920.446</u>
<i>Mutaties</i>				
Investeringen	1.036.419	143.840	-	1.180.259
Afschrijvingen	-159.997	-34.864	-1.130	-195.991
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-
	<u>876.422</u>	<u>108.976</u>	<u>-1.130</u>	<u>984.268</u>
<i>Boekwaarde</i>				
<i>31-12-2017</i>				
Aanschafwaarde	3.685.175	321.257	12.800	4.019.232
Cumulatieve afschrijvingen	-2.040.607	-65.540	-8.371	-2.114.518
	<u>1.644.568</u>	<u>255.717</u>	<u>4.429</u>	<u>1.904.714</u>

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubiliar, inventaris en ICT middelen.
 Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven de € 500.
 De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Inventaris en apparatuur	3 tot 20 jaar
Leermiddelen	5 tot 10 jaar
Vervoermiddelen	5 jaar

1.3 Financiële vaste activa	31-12 2017	31-12 2016
	€	€
Effecten	4.492.122	4.477.238

<u>Omschrijving</u>	<u>Boekwaarde 1-1-2017</u>	<u>Mutaties 2017</u>	<u>Boekwaarde 31-12-2017</u>
	€	+ €	- €
Obligaties	4.477.238	614.130	-599.246
	<u>4.477.238</u>	<u>614.130</u>	<u>-599.246</u>
			<u>4.492.122</u>

Vlottende activa	31-12 2017	31-12 2016
	€	€

1.5 Vorderingen

Debiteuren	25.457	-
Ministerie van OCW	972.429	1.000.621
<i>Overige vorderingen</i>		
Overige subsidies gemeente inzake huisvesting	51.960	-
Overige subsidies gemeente inzake schades	2.694	-
Gemeente onroerende zaak belasting	42.753	-
<i>Totaal overige vorderingen</i>	<u>97.407</u>	<u>-</u>

Overige overlopende activa

Vooruitbetaalde kosten	177.700	113.121
Debiteuren transitoria	98.211	428.382
<i>Totaal overlopende activa</i>	<u>275.911</u>	<u>541.503</u>

Totaal vorderingen	<u>1.371.204</u>	<u>1.542.124</u>
---------------------------	------------------	------------------

1.6 Effecten (kortlopend)

<u>Omschrijving</u>	<u>Boekwaarde 1-1-2017</u>	<u>Mutaties 2017</u>	<u>Boekwaarde 31-12-2017</u>
	€	+ €	- €
Obligaties	100.180	-	-100.180
Opgelopen rente	71.321	60.831	-71.321
	<u>171.501</u>	<u>60.831</u>	<u>-171.501</u>
			<u>60.831</u>

1.7 Liquide middelen	31-12 2017	31-12 2016
	€	€

Kas	3.646	6.170
Tegoeden op bank- en girorekeningen	2.047.926	2.184.787
Deposito's	3.500.303	2.496.078
Overige liquide middelen	272.199	194.553
	<u>5.824.074</u>	<u>4.881.588</u>

Passiva

	31-12 2017	31-12 2016
	€	€
2.1 Eigen vermogen		
Bestuursvermogen	227	227
Algemene reserve	3.084.307	4.149.134
Bestemmingsreserves	4.997.783	3.423.681
	<u>8.082.317</u>	<u>7.573.042</u>

	Saldo 31-12-2016	Stelselwijziging	Bestemmings- resultaat	Saldo 31-12-2017
	€	€	€	€
Stichtingskapitaal	227	-	-	227
Algemene reserve	4.149.134	-	-1.064.827	3.084.307
Bestemmingsreserves publiek				
Reserve personeel (voorheen P&A - beleid)	2.662.777	-	1.634.882	4.297.659
Reserve risicofonds	452.196	-	-100.307	351.889
Bestemmingsreserves privaat				
Niet-subsidiabel	308.708	-	39.527	348.235
Totaal bestemmingsreserves	<u>3.423.681</u>	<u>-</u>	<u>1.574.102</u>	<u>4.997.783</u>
Totaal Eigen vermogen	<u>7.573.042</u>	<u>-</u>	<u>509.275</u>	<u>8.082.317</u>

De bestemmingsreserve niet-subsidiabel is gevormd met als doel de kosten van toekomstige buitenschoolse activiteiten op te vangen.

De bestemmingsreserve personeel (voorheen P&A - beleid) is bedoeld als reserve voor personele uitgaves in de toekomst, die niet uit de dan toegekende subsidies kunnen worden betaald.

De bestemmingsreserve risicofonds is gevormd met als doel de kosten van toekomstige personele risico's op te vangen.

	31-12 2017	31-12 2016
	€	€
2.2 Voorzieningen		
Onderhoudsvoorziening	2.688.990	1.698.565
Overige voorzieningen	321.371	325.839
	<u>3.010.361</u>	<u>2.024.404</u>

	Saldo 31-12-2016	Dotatie 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Saldo 31-12-2017
	€	€	€	€	€
Onderhoudsvoorziening	1.698.565	1.167.686	-177.261	-	2.688.990
Personele voorzieningen					
Voorziening jubilea	324.139	26.135	-28.903	-	321.371
Voorziening duurzame inzetbaarheid	1.700	-	-	-1.700	-
Totaal voorzieningen	<u>2.024.404</u>	<u>1.193.821</u>	<u>-206.164</u>	<u>-1.700</u>	<u>3.010.361</u>

De onderhoudsvoorziening betreft een egalisatievoorziening gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan.

De voorziening voor Jubilea wordt bij opmaak van de begroting voorafgaand aan het kalenderjaar beoordeeld en berekend op basis van de op balansdatum bestaande aanspraken. Gebaseerd op:

- Leeftijd per medewerker
- Gehele personeelsbestand
- Jaren dienstverband per medewerker
- Omvang dienstbetrekking
- Jubileum bij 25-jaar 50% gratificatie, bij 40-jarige diensttijd 100%
- Gratificatie berekend op individuele salarisgegevens rekening houdend met verwachte gemiddelde salarisstijging op lange termijn en een verdisconteringsvoet.
- Berekening tegen contante waarde
- Rekeninghoudend met een blijfkans.

	<u>< 1 jaar</u>	<u>1 jaar < > 5 jaar</u>	<u>> 5 jaar</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€	€
Onderverdeling voorzieningen				
Onderhoudsvoorziening	495.134	1.062.457	1.131.399	2.688.990
Personele voorzieningen				
Voorziening jubilea	31.015	123.581	166.775	321.371
Voorziening duurzame inzetbaarheid	-	-	-	-
Totaal voorzieningen	<u>526.149</u>	<u>1.186.038</u>	<u>1.298.174</u>	<u>3.010.361</u>

2.4 Kortlopende schulden

	<u>31-12</u>	<u>31-12</u>
	2017	2016
	€	€
Crediteuren	396.669	302.415
Belastingen en premies sociale verzekeringen	720.044	712.665
Schulden terzake van pensioenen	191.021	158.427
Overige kortlopende schulden	314.111	304.268
Overlopende passiva	938.422	917.676
	<u>2.560.267</u>	<u>2.395.451</u>

Specificatie overige kortlopende schulden

Overige subsidies gemeente inzake huisvesting	-	61.421
Overige projecten	303.012	226.553
Gemeente schades	-	227
Levensloop	855	-
Netto salaris	10.244	16.067
	<u>314.111</u>	<u>304.268</u>

Specificatie overlopende passiva

Overige subsidies Ministerie van OCW	17.635	-
Vakantiegeld reservering	530.996	515.111
Crediteuren transitoria	389.791	402.565
	<u>938.422</u>	<u>917.676</u>

Model G geormerkte doelsubsidies OCW

Bestuur:

Brinnr:

G1. Verantwoording van **subsidies zonder verrekeningsclausule** (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Vrijval niet besteed in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Prestatie afgerond?
	Kenmerk	Datum									
Regeling lerarenbeurs voor scholing,	DL/B/110284	6-5-2009	119.503	89.271	89.271	-	30.232	12.597	-	17.635	nee
totaal			€ 119.503	€ 89.271	€ 89.271	€ -	€ 30.232	€ 12.597	€ -	€ 17.635	€ -

G2. Verantwoording van **subsidies met verrekeningsclausule** (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub b)

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	Datum							
totaal			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar.

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar
	Kenmerk	Datum								
totaal			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen relevante gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

B6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hieronder vallen de dienstverleningscontracten en leasecontracten;

- De dienstverleningscontracten betreffende beveiliging/alarm tot en met 31-12-2020
- Leasecontracten zijn afgesloten voor de printers tot 01-01-2019 voor een bedrag van € 63.400
- Huurcontract is afgesloten voor het bovenschoolsmanagement tot en met 14-03-2023 voor een bedrag van € 40.540
- Eneco energiekosten tot 2019 voor een bedrag van € 75.100
- Unilogic betreffende dienstverlening tot en met 30-11-2022 voor een bedrag van € 513.197
- Balanz tot en met 31-12-2019 voor een bedrag op basis van de levering en dienstverlening

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten 2017

Baten

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
3.1 (Rijks)bijdragen Ministerie van OCW			
Rijksbijdrage Ministerie van OCW	14.855.340	13.938.999	14.728.605
Rijksbijdragen MI	2.820.109	2.853.298	2.901.140
Rijksbijdragen P&A-beleid	2.151.444	2.056.300	2.131.109
Inhouding OCW voorgaande jaren	-274	-	-
Overige subsidies Ministerie van OCW	12.597	13.417	71.896
Doorbetalingen Rijksbijdragen SWV	921.014	764.412	638.185
Totaal (Rijks)bijdrage Ministerie van OCW	<u>20.760.230</u>	<u>19.626.426</u>	<u>20.470.935</u>
3.2 Overige overheidsbijdragen			
Gemeentelijke bijdragen	-	22.308	76.182
Inkomsten gemeentelijke projecten	118.683	-	2.339
Gemeentelijke vergoeding schoolbegeleiding	48.000	5.000	43.329
Totaal overige overheidsbijdragen	<u>166.683</u>	<u>27.308</u>	<u>121.850</u>
3.5 Overige baten			
Verhuur onroerende zaken	166.973	157.167	151.636
Detachering personeel	106.141	82.000	70.345
Baten niet- subsidiabel	212.753	171.841	202.864
Overige vergoedingen personeel	24.925	117.155	38.499
Inkomsten overige projecten	73.723	69.646	58.919
Overige	39.404	26.727	19.459
Totaal overige baten	<u>623.919</u>	<u>624.536</u>	<u>541.722</u>

Lasten

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
4.1 Personele lasten			
Lonen en salarissen	15.822.459	15.206.852	16.446.515
Vrijval / overdracht spaarverlof	-	-	4.594
Dotatie voorziening jubilea	26.135	19.248	32.976
Dotatie / vrijval voorziening duurzame inzetbaarheid	-1.700	-	1.700
Cursuskosten	197.412	146.663	142.208
Reis- en verblijfskosten	106.664	60.198	103.197
Vergoeding Raad van Toezicht	34.464	40.000	38.684
Inhuur externen/inhuur uitzendkrachten	318.089	398.650	419.147
Bedrijfsgezondheidszorg	70.395	65.000	66.551
Kantinekosten	26.063	28.275	15.933
Kosten passend onderwijs	-	-	-
Representatiekosten personeel belast WKR forfait	50.464	11.200	36.609
Cafetariafaciliteiten WKR forfait	28.144	30.000	26.139
IPAP	30.082	-	17.872
Ondernemersplan /projectmanagement	78.678	378.447	128.083
Personele risico's	100.307	400.000	148.207
Coaching en begeleiding	52.110	68.354	27.331
Lasten voorgaande jaren/(VVF bonus/malus)	221.697	-	-
Overige	102.671	282.217	103.266
	<u>17.264.134</u>	<u>17.135.104</u>	<u>17.759.012</u>
Uitkeringen vervangingsfonds (-/-)	-719.259	-	-933.673
Uitkeringen overige (-/-)	-160.008	-	-168.917
Totaal personele lasten	<u>16.384.867</u>	<u>17.135.104</u>	<u>16.656.422</u>

Specificatie Lonen en salarissen

Brutolonen en salarissen	11.541.360	11.101.002	12.315.366
Sociale lasten	2.628.858	2.585.165	2.711.801
Pensioenlasten	1.652.241	1.520.685	1.419.348
	<u>15.822.459</u>	<u>15.206.852</u>	<u>16.446.515</u>

Aantal fte's (gemidd.)

DIR	17,32		20,12
OP	192,76		187,19
OOP	15,97		16,39
	<u>226,05</u>		<u>223,70</u>

4.2 Afschrijvingslasten

	€	€	€
Inventaris en apparatuur	159.997	135.438	176.116
Vervoermiddelen	1.130	-	91
Leermiddelen	34.864	53.620	22.773
Verlies bij verkoop	-	-	33.593
Totaal afschrijvingen	<u>195.991</u>	<u>189.058</u>	<u>232.573</u>

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
4.3 Huisvestingslasten			
Huur	60.717	65.375	56.003
Klein onderhoud en exploitatie	535.449	174.766	334.948
Energie en water	245.906	256.150	251.804
Schoonmaakkosten	369.568	372.475	365.298
Heffingen	29.803	1.200	29.656
Onderhoudsvoorziening dotatie / vrijval (-/-)	1.167.686	240.000	960.401
Tuinonderhoud	17.409	11.346	10.090
Overige huisvestingslasten	223.710	238.984	-
Totaal huisvestingslasten	<u>2.650.248</u>	<u>1.360.296</u>	<u>2.008.200</u>

4.4 Overige lasten

Administratie en beheer	341.169	316.288	310.398
Accountantskosten	23.142	20.000	18.422
Deskundigheidsadvies	16.636	30.000	10.672
Telefoon- en portokosten e.d.	22.221	22.549	23.359
Reprokosten	136.002	121.861	104.872
Bestedingen niet- subsidiabel	177.732	126.150	165.323
Contributies	28.883	35.000	31.882
Medezeggenschapsraad	22.260	50.013	16.478
Verzekeringen	16.130	20.200	6.249
Uitgaven projecten OC&W	1.346	-	27.897
Uitgaven overige projecten	3.861	4.951	20.207
Uitgaven gemeentelijke projecten	11.090	22.260	30.300
Lasten TSO	17.742	43.583	2.697
PR/communicatie	135.491	37.833	25.042
Overige instellingslasten	98.465	104.624	71.703
Totaal overige instellingslasten	<u>1.052.170</u>	<u>955.312</u>	<u>865.501</u>

Accountantshonoraria

Totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening	23.142		15.512
Totale honoraria voor andere niet-controlediensten	-		2.910
	<u>23.142</u>		<u>18.422</u>

4.4 Leermiddelen

OLP	376.197	236.717	321.953
ICT	359.334	507.436	273.452
Totaal leermiddelen	<u>735.531</u>	<u>744.153</u>	<u>595.405</u>

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
	€	€	€
5. Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	2.012	7.500	6.824
Opbrengsten beleggingen	114.511	125.000	127.151
Totaal financiële baten	<u>116.523</u>	<u>132.500</u>	<u>133.975</u>
Financiële lasten			
Rentelasten	5.643	1.500	1.781
Kosten beleggingen	133.630	18.000	-5.975
Totaal financiële lasten	<u>139.273</u>	<u>19.500</u>	<u>-4.194</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>-22.750</u></u>	<u><u>113.000</u></u>	<u><u>138.169</u></u>

WNT Topfunctionarissen

Bestuur: 42669

Leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking																				
Volnummer	(Fictieve) dienstbetrekking	Aanhef	Voorletters	Tussenvoegsel	Achternaam	Gewezen topfunctionaris	Functie(s)	Aanvang functie	Einde functie	Taakomvang (fte)	Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	Beloning betaalbaar op termijn	Subtotaal bezoldiging	Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	Totale bezoldiging	Afwijkend WNT-maximum	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Motivering overschrijding bezoldigingsnorm	Toelichting overschrijding bezoldiging	
1 ja		Dhr.	P.J.		Groos	nee	Vrz CvB	1-1-2017	31-12-2017		1 €	111.242 €	16.792 €	128.034	0 €	128.034		€	129.000	niet van toepassing
2 ja		Dhr.	J.		Linckens	nee	lid CvB	1-1-2017	31-12-2017		1 €	101.383 €	16.241 €	117.624	0 €	117.624		€	129.000	niet van toepassing

Aanvang functie vorig verslagjaar	Einde functie vorig verslagjaar	Taakomvang (fte) vorig verslagjaar	Beloning in vorig verslagjaar plus "Beloning en belastbare onkostenvergoedingen in vorig verslagjaar"	Beloning betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	Uitkering wegens beëindiging dienstverband	Onverschuldigd betaald bedrag ontsluitkering	Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband, betaald in het verslagjaar	Individueel WNT-maximum ontsluitkering	(Voorgaande) functies	Jaar einde dienstverband	Motivering overschrijding ontsluitkeringsnorm	Toelichting overschrijding ontsluitkeringsnorm
1-2-2016	31-12-2016	1	€ 97.061	€ 13.242	€ 110.303							Vrz CvB		
1-1-2016	31-12-2016	1	€ 101.081	€ 13.207	€ 114.288							lid CvB		

Leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking																			
Volnummer	Aanhef	Voorletters	Tussenvoegsel	Achternaam	Functie(s)	Aanvang opdracht	Einde opdracht	Maanden vóór verslagjaar	Maanden in het verslagjaar	Uren in verslagjaar	Individueel WNT-maximum	Uitgekeerde bezoldiging in verslagjaar	Onverschuldigd bedrag maanden	Maximum uurtarief	Uitgekeerde bezoldiging per uur	Onverschuldigd bedrag uurtarief	Hoogste onverschuldigd betaald	Totaal bezoldiging	Toelichting overschrijding bezoldiging

Toezichthoudend topfunctionarissen																			
Volnummer	(Fictieve) dienstbetrekking	Aanhef	Voorletters	Tussenvoegsel	Achternaam	Functie-categorie	Aanvang functie	Einde functie	Bezoldiging	Beloning betaalbaar op termijn	Subtotaal bezoldiging	Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	Totale bezoldiging	Afwijkend WNT-maximum	Individueel WNT-maximum	Motivering overschrijding bezoldigingsnorm	Toelichting overschrijding bezoldiging		
1	nee	Dhr.	E.	van	Helsland	Vrz	1-jan-17	1-jun-17	€ 3.300						8062,5	niet van toepassing			
2	nee	Dhr.	P.		Vossen	Vrz	1-jun-17	31-dec-17	€ 5.280						11287,5	niet van toepassing			
3	nee	Dhr.	P.		Vossen	lid	1-jan-17	1-jun-17	€ 1.760						5375	niet van toepassing			
4	nee	Dhr.	M.		Hukkelhoven	lid	1-jan-17	31-dec-17	€ 5.280						12900	niet van toepassing			
5	nee	Dhr.	H.		Mulder	lid	1-jan-17	31-dec-17	€ 5.280						12900	niet van toepassing			
6	nee	Dhr.	E.		Debie	lid	1-jan-17	31-dec-17	€ 5.280						12900	niet van toepassing			
7	nee	Mw.	M.		Gans	lid	1-jan-17	1-feb-17	€ 364						1075	niet van toepassing			
8	nee	Dhr.	P.		Breuls	lid	1-jan-17	31-dec-17	€ 5.280						12900	niet van toepassing			
9	nee	Mw.	R.	van	Zutphen	lid	1-aug-17	31-dec-17	€ 2.640						5375	niet van toepassing			

Aanvang functie vorig verslagjaar	Einde functie vorig verslagjaar	Beloning in vorig verslagjaar plus belastbare vasten	Beloning betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	Uitkering wegens beëindiging dienstverband	Onverschuldigd betaald bedrag ontsluitkering	Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband, betaald in het verslagjaar	Individueel WNT-maximum ontsluitkering	(Voorgaande) functies	Jaar einde dienstverband	Motivering overschrijding ontsluitkeringsnorm	Toelichting overschrijding ontsluitkeringsnorm
1-jan-16	31-dec-16	€ 6.545	€ -	€ 6.545,00							Vrz		
1-jan-16	31-dec-16	€ 4.364	€ -	€ 4.364,00							nvt		
1-jan-16	31-dec-16	€ 4.364	€ -	€ 4.364,00							lid		
1-jan-16	31-dec-16	€ 4.364	€ -	€ 4.364,00							lid		
1-jan-16	31-dec-16	€ 4.364	€ -	€ 4.364,00							lid		
1-jan-16	31-dec-16	€ 4.364	€ -	€ 4.364,00							lid		
1-jan-16	31-dec-16	€ 4.364	€ -	€ 4.364,00							lid		
1-jan-16	31-dec-16	€ 4.364	€ -	€ 4.364,00							lid		

01-01-2017 t/m	
31-12-2017	
EUR Bedragen: x 1	Enkelvoudig Realisatie
Complexiteitspunten	
Complexiteitspunten gemiddelde totale baten	4
Complexiteitspunten gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	3
Complexiteitspunten gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	1
Totaal aantal complexiteitspunten	8
Bezoldigingsklasse	C
Bezoldigingsmaximum	€ 129.000
Afwijkende bezoldigingsklasse	
Afwijkend bezoldigingsmaximum	
Toelichting op de WNT	

(Voorstel) bestemming resultaat baten en lasten

De verdeling van het exploitatiesaldo over 2017 is vooruitlopend op de goedkeuring door het bestuur al in deze jaarrekening verwerkt.

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen is het resultaat ad. € 509.275 over 2017 toegevoegd aan de reserves, waarvan € 1.064,827** ten laste van de algemene reserve, € 1.534.575* ten gunste van de publieke bestemmingsreserves en € 39.527 ten gunste van de bestemmingsreserve niet- subsidiabel. Dit is reeds in de jaarrekening verwerkt.

	€
Algemene reserve	-1.064.827
Reserve personeel (voorheen P&A - beleid)	1.634.882
Reserve Risicofonds	-100.307
Bestemmingsreserve (niet- subsidiabel)	39.527
	<u>509.275</u>

*Resultaat inzake bovenschoolse **personele** baten en lasten en lasten personele risico's

** Resultaat inzake scholen en bovenschoolse **materiële** baten en lasten

Overzicht verbonden partijen

Verbonden partij, minderheidsdeelneming

Naam	Juridische vorm 2017	Satutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2017 EUR	Resultaat 2017 EUR	Art 2:403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
Naam	Juridische vorm 2017	Satutaire zetel	Code activiteiten					
SWV PO 31-05 Maastricht en Heuvelland	Stichting	Heerlen	Overig					

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van
Stichting kom Leren
Oranjeplein 201
6224 KV MAASTRICHT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting kom Leren te MAASTRICHT gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting kom Leren op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting kom Leren, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33
KVK 58941487
BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

accountants
onderwijs & kinderopvang

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 26 juni 2018
Wijs Accountants

Was getekend: M.M.P.G van Os MSc RA

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33
KVK 58941487
BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

accountants
onderwijs & kinderopvang

085 - 0200 093

mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres

Bogert 16

5612 LZ Eindhoven

Maarsse

Bisonspoor 7023

3605 LT Maarsse

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33

KVK 58941487

BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

D1 Gegevens rechtspersoon per 31-12-2017

*	Bestuursnummer	42669		
*	Naam en adres van de instelling	Stichting kom Leren Oranjeplein 201 6224 KV Maastricht		
*	Telefoonnummer	043-4100300		
*	E-mailadres	info@kom-leren.nl		
*	Internetsite	www.kom-leren.nl		
*	Contactpersoon jaarverslag	ONS Onderwijsbureau, dhr E.V. Cools		
*	Telefoonnummer contactpersoon	045-8504760		
*	E-mailadres contactpersoon	e.cools@onsonderwijsbureau.nl		
	Gegevens administratiekantoor	ONS Onderwijsbureau		
	AK-nummer	401		
*	Brin-nummer + NAW gegevens school			
00DN	OBS de Bundeling	Lindenlaan 75	6241 BB	Bunde
03JX	Basisschool De Den	Burg. Beckersweg 45	6261 NX	Mheer
04ZV	r.k. basisschool De Keerkring	Groenstraat 17	6267 EM	Cadier en Keer
05BB	r.k. basisschool St. Martinus	Gronsvelder Kerkplein 8	6247 CM	Gronsveld
05EZ	r.k. basisschool Op de Tien Bunder	Tienbundersweg 1	6321 CP	Wijlre
05YT	OBS Berg	Langen Akker 122	6325 CN	Berg & Terblijt
06GR	r.k. basisschool De Cramignon	Kramsvogel 42	6245 RE	Eijsden
06WW	ABB Nutsschool	Regentesselaan 2	6224 JR	Maastricht
08KN	r.k. basisschool St. Jozef	Sint Jozefstraat 38	6245 LN	Eijsden
08UC	IKC Dynamiek	Goudenweg 200	6216 TT	Maastricht
08UX	r.k. basisschool Maurice Rose	Pres. Kennedystraat 2	6269 CC	Margraten
09SF	OBS de Kring	Stellendaal 15	6228 GC	Maastricht
10LX	OBS de Regenboog	Bergmansweg 100	6226 AR	Maastricht
15DI	r.k. basisschool St. Gertrudis	Schoolstraat 28	6265 AS	St. Geertruid
21NU	OBS de Spiegel	Sorbonnelaan 190	6229 HD	Maastricht
22KO	OBS de Perroen	Rijksweg 70	6228 XZ	Maastricht
23BU	OBS Binnenstad	Begijnenstraat 11	6211 JR	Maastricht
24EE	ABB de Poort	Kardinaal van Rossumplein 99	6221 SZ	Maastricht
24NK	OBS Broekhem	Keelstraat 3	6301 XT	Valkenburg
24NV	ABB Tangram	Kramsvogel 42B	6245 RE	Eijsden